

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
(назва навчально-наукового інституту)

Кафедра маркетингу, менеджменту та публічного адміністрування
(назва кафедри)

ДОПУСКАЮ ДО ЗАХИСТУ
Гарант освітньої програми

_____ Чернега О.Б.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2022 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти _____ магістр _____
(назва освітнього ступеню)

зі спеціальності _____ 281 «Публічне управління та адміністрування» _____
(шифр і назва)

освітньої програми « Публічне управління та адміністрування » _____
(назва)

на тему: «Аналіз процесів залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад»

Виконала:

здобувач вищої освіти Затолокіна Олена Анатоліївна _____
(прізвище, ім'я, по-батькові) (підпис)

Керівник: професор кафедри, д.е.н., доцент Іванова Н.С. _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Засвідчую, що у кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Здобувач вищої освіти _____
(підпис)

Кривий Ріг
2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування

Кафедра маркетингу, менеджменту та публічного адміністрування

Форма здобуття вищої освіти заочна

Ступінь магістр

Галузь знань 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітня програма «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми

_____ О.Б. Чернега

підпис

« _____ » _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
Затолокіній Олені Анатоліївні

прізвище, ім'я, по батькові

1.Тема роботи: Аналіз процесів залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад

Керівник роботи д.е.н., доцент, професора кафедри маркетингу, менеджменту та публічного адміністрування Іванова Н.С.

Затверджені наказом ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського
від “ ___ ” _____ 2022 р. №

2. Строк подання здобувачем ВО роботи “28” листопада 2022 р.

3. Вихідні дані до роботи: наукова і періодична література з теми дослідження, данні мережі Internet, монографії, підручники, навчальні посібники, звітність

Криворізької міської ради

4. Зміст (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Теоретико-методичні основи залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад. 2. Аналіз процесів залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад м. Кривий Ріг

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

(За потреби зазначаються П.І. по Б. консультантів за розділами роботи)

6. Дата видачі завдання: «15» вересня 2022 р.

7. Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір напрямку дослідження, аналіз бази та літературних джерел, визначення об'єкту, предмету та завдань дослідження. Формулювання, обґрунтування та затвердження теми кваліфікаційної роботи	до 14.06.2022	
2	Аналіз та узагальнення теоретичних розробок теми кваліфікаційної роботи	до 03.10.2022	
3	Опис методики дослідження предмету кваліфікаційної роботи	до 17.10.2022	
4	Апробація методики аналізу предмету кваліфікаційної роботи	до 07.11.2022	
5	Формування висновків та рекомендацій щодо розв'язання проблеми, встановлених в результаті аналізу	до 21.11.2022	
	Оформлення та представлення роботи на кафедрі	до 28.11.2022	
6	Попередній захист	до 26.11.2022	
8	Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність тексту	до 03.12.2022	
9	Оформлення презентаційних матеріалів, проходження нормоконтролю	до 05.12.2022	
10	Захист дипломної роботи	до 10.12.2022	

Здобувач ВО _____ **Олена ЗАТОЛОКІНА**
(підпис)

Керівник роботи _____ **Наталія ІВАНОВА**
(підпис)

(підпис)

РЕФЕРАТ

Загальна кількість в роботі:

Сторінок 53, Рисунків 15 , Таблиць 7 , додатків 4,
графічного матеріалу _____, використаних джерел 45

Об'єкт дослідження: залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад

Предмет дослідження: теоретичні та практичні умови залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад

Мета дослідження: розробка рекомендацій вдосконалення процесів залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад

Методи дослідження: метод синтезу, теоретико-аналітичний метод, метод аналізу, горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, метод статистичних порівнянь, метод узагальнення, методи індунції та дедукції, метод трендового аналізу

Основні результати дослідження: досліджено результати залученості населення до прийняття управлінських рішень на рівні м. Кривий Ріг протягом 2019-2021 рр. в розрізі: динаміка та структура звернень, електронних петицій; наявність органів самоорганізації; реалізація програми «Громадський бюджет». Однією із проблем процесу залучення громадськості є відносно невисокий рівень активності населення в управління громадою, для вирішення якої запропоновано застосувати принципи Теорії підштовхування (NUDGE) –інструмент підвищення ефективності комунікації держави і громадян

Ключові слова: прийняття рішень, залучення населення, територіальна громада, громадський бюджет, звернення населення, електронна петиція

ЗМІСТ

Вступ		6
Розділ 1	Теоретико-методичні основи залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад	8
	1.1 Сутнісні характеристики прийняття управлінських рішень за участю населення	8
	1.2 Методи залучення громадськості до прийняття рішень	14
Розділ 2	Аналіз процесів залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад м. Кривий Ріг	23
	2.1 Організація місцевого самоврядування м. Кривий Ріг та сприяння його розвитку	23
	2.2 Аналіз залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад м. Кривий Ріг	31
	2.3 Аналіз реалізації бюджету участі («Громадський бюджет») у місті Кривий Ріг	40
Висновки та рекомендації		47
Список використаних джерел		54
Додатки		57

ВСТУП

«Однією з головних проблем, що стоять нині перед сучасною Україною у сфері публічного управління, є активізація участі громадян в управлінських процесах, у виробленні та прийнятті публічно-управлінських рішень на локальному рівні. Стан сучасного українського суспільства детермінує необхідність поступової децентралізації політичного управління, розвиток інститутів місцевого самоврядування, що стосується й підвищення рівня самоврядної активності громадян. Розвиток партисипативних відносин в Україні спирається на історично сформовані демократичні традиції, які продемонстрували високу ступінь ефективності участі населення у вирішенні питань місцевого значення. Погоджуємося із І. Шумляєвої, що розвиток ідей та практики партисипативної демократії в сучасній Україні не є відходом від традицій жорсткої державності, а зверненням до самобутніх демократичних традицій, які існували протягом тривалого часу в різних регіонах держави» [1].

«Відповідно першочерговим завданням у напрямі розвитку демократії в Україні має стати обов'язкове використання партисипативних принципів в діяльності місцевих органів влади. Їх реалізація пов'язана із відродженням місцевих традицій самоврядування, поширенням і розвитком існуючих громадівських ініціатив, а також зі створенням нових структур співучасті під час вирішення питань місцевого значення» [1].

Проблеми прийняття і реалізації управлінських рішень як компонента процесу державного управління в сучасних умовах розвитку України, для яких притаманні поглиблення демократизації, прямування до Європейської інтеграції, є актуальними і досліджуються багатьма вітчизняними вченими, найбільш відомі серед яких О. Амосов, В. Бакуменко, Л. Гордієнко, А. Дегтяр, В. Дзюндзюк, В. Колпаков, М. Лесечко, А. Мельник, Н. Нижник, О. Оболенський, Г. Одінцова, І. Шумляєва тощо.

Проблематика розвитку партисипативної демократії, у тому числі й на рівні місцевого самоврядування, є предметом дослідження багатьох науковців, серед яких Т. Андрійчук, Б. Барбер, О. Батанов, А. Гук, В. Кравченко, В. Олуйко, Х. Приходько, В. Прошко та інші.

Окремі питання щодо залучення громадян до прийняття управлінських рішень висвітлені такими науковцями, як І. Гладкова, О. Даниляк, Ю. Дзюбенко, Н. Іванова, В. Дорох, В. Князєв, М. Колодій, О. Литвиненко, Г. Макаров, В. Мельниченко, І. Павленко, А. Руденко, Г. Почепцов, В. Паламарчук, В. Рубцов, Г. Ситник, О. Сушинський, А. Ткачук, В. Удовиченко, В. Цветков, О. Черній, С. Янішевський тощо.

Окремі методологічні проблеми вдосконалення процесів взаємодії влади з громадськістю розглядаються у працях О. Андрійка, В. Бакуменка, О. Берданової, О. Бойко-Бойчука, Ю. Богач, В. Вакуленка, М. Василенко, Б. Гаєвського, В. Горбатенка, Г. Задорожного, В. Кампо, О. Ковриги, В. Колтун, В. Кравченка, Н. Кривокульська, Куйбіди, Ю. Лебединського, С. Серьогін, Н. Липовська

Уваги науковців ще потребують питання щодо взаємодії органів публічної влади з громадськістю в різних її аспектах, а саме: історичного досвіду, методів, форм її застосування та механізмів досягнення.

Актуальність зазначених проблемних питань, їх теоретичне та практичне значення зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи, мету і задачі дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка рекомендацій вдосконалення процесів залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад.

Реалізація даної мети вимагає постановку і вирішення наступних завдань:

- розкрити сутнісні характеристики прийняття управлінських рішень за участю населення;
- розглянути методи та форми залучення громадськості до прийняття рішень;
- дослідити організацію місцевого самоврядування м. Кривий Ріг та сприяння його розвитку;
- проаналізувати залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад м. Кривий Ріг
- проаналізувати результати реалізації бюджету участі («Громадський бюджет») у місті Кривий Ріг;
- розробити рекомендації вдосконалення процесів залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад.

Об'єктом дослідження є залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад м. Кривий Ріг.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретичні та практичні умови залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад.

Джерелами інформації для написання кваліфікаційної роботи виступили інформації про результати діяльності Криворізької міської ради, Покровської районної в місті ради, а також монографії, наукові публікації та матеріали конференцій.

Для вирішення поставлених завдань в роботі застосовувались такі методи дослідження, як: метод синтезу (при вивченні основних напрямів сучасних досліджень з теми роботи), теоретико-аналітичний метод (під час вивчення основних складових взаємодії громадськості і влади), метод аналізу (при опрацюванні статистичного матеріалу), горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, метод статистичних порівнянь, метод узагальнення (при формулюванні висновків), метод індунції та дедукції. Аналіз проводився за допомогою використання пакету прикладних програм MS Excel та MS Word.

Апробація. Основні результати роботи представлено на щорічній науково-практичній конференції «Публічне управління: український вимір».

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАЛУЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ДО ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

1.1 Сутність прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад за участю населення

«Робота органів влади є надзвичайно (порівняно з іншими сферами діяльності) формалізованою. Це відзначається в адекватно високій формалізації всіх процесів, що відбуваються в органі влади. Унаслідок цього більшість виробничих операцій в органі влади формалізовані настільки, що доведені до статусу процедур. Тому найвизначнішою сутнісною характеристикою прийняття управлінського рішення в органі влади є висока формалізація цього процесу. Перш за все це проявляється в тому, що особа, яка приймає управлінське рішення, повинна мати на це офіційно визначені повноваження. Усі неформальні зв'язки та відносини, що існують в органі влади (як і в будь-якій організації), не повинні впливати на процес прийняття управлінського рішення. Отже, наявність формальних повноважень на прийняття рішення в особи, яка його приймає, є сутнісною рисою здійснення цього процесу в органі влади» [2].

«Усі органи влади поділяються на єдиноначальні (комітети, адміністрації тощо) та колегіальні (ради, комісії тощо). Велика кількість органів влади є колегіальними, через що приймати рішення в них можливо виключно колегіально. Тому другою змістовною характеристикою, яка відрізняє явище прийняття управлінського рішення в органі влади, є спосіб здійснення цього процесу. Отже, важливою сутнісною рисою прийняття управлінського рішення в органі влади є можливість здійснення цього явища як одним керівником, так і групою осіб» [3].

«Визначення сутнісних характеристик процесу прийняття управлінського рішення в органі влади дозволило Неділько А.І., Задорожньому В.П. та Бойко В.В. сформулювати таке визначення цього явища: прийняття управлінського рішення в органі влади – це комплекс різних за характером дій операційно об'єднаних в один процес, які в межах своїх повноважень ініціює спеціально уповноважена на таку діяльність посадова особа або особи, що в результаті має наслідком виникнення та/чи здійснення управлінського впливу на певну інституцію чи процес задля досягнення визначеної мети» [3].

«Усе зазначене уможлиблює формулювання вимог до організації здійснення процесу прийняття управлінського рішення в органі влади. Унаслідок визначення цих вимог повинно бути з'ясованим спосіб побудови системи, яка максимально повно забезпечуватиме прийняття рішень в органі влади. Саме така система повинна функціонувати в органі влади для технологічного забезпечення здійснення процесу прийняття управлінського рішення. Проте спосіб побудови такої системи організації вимагає окремої уваги. Як уже зазначалося, явище прийняття рішення є процесом, а не

одномоментним актом. Тому і його організація адекватно повинна бути динамічним явищем, а не статичною системою. Упродовж здійснення процесу прийняття управлінського рішення відбуваються дуже різні за характером дії. Ці дії під час свого виконання надають процесу прийняття управлінського рішення надто великої специфіки. Ця специфіка настільки сильно змінює характер процесу, що в ході прийняття рішення вирізняються окремі його етапи. І на кожному етапі до системи організації процесу прийняття рішення існують окремі вимоги. Усе це змушує окремо дослідити етапізацію процесу прийняття управлінського рішення» [3].

«Суспільний прояв ідей партисипативної демократії (демократії участі або співучасті) на рівні місцевих громад стосується залучення їх членів до участі у вирішенні питань місцевого значення, а також реального впливу на прийняття публічно-управлінських рішень. Якщо на державному рівні вплив-участь (партисипація) характеризується залученням широких верств населення з метою тиску на владу [4], а партисипативний механізм розглядається як сукупність методів активної участі максимально широкого кола громадян в політичному процесі, то на місцевому рівні партисипативна демократія передбачає існування таких механізмів, за допомогою яких громадяни через щоденну роботу органу місцевого самоврядування мають можливість впливати на поточний процес прийняття рішень» [1, 5].

«Партисипативна орієнтація публічного управління на місцевому рівні в європейських країнах побудована на низці правових актів, що стосуються участі громадян в місцевом управлінському житті, публічних обговореннях і консультаціях, а також розширенні прав і можливостей громадян. Загальною позитивною тенденцією, яка має місце останнім часом, є те, що європейські акти стосовно участі громадськості у процесах прийняття рішень постійно оновлюються, зважаючи на розвиток суспільно-політичних, соціально-економічних та інших умов, сприяючи трансформації стандартів участі членів місцевих громад у процесі прийняття локальних публічно-управлінських рішень в напрямі його демократизації, а також напрацюванні нових механізмів побудови діалогових і партнерських форм співпраці органів публічної влади з громадянами» [1].

«Особливістю системи державного управління є масштабність і значущість рішень, які стосуються широких верств населення. На існування проблеми вдосконалення державно-управлінської діяльності й, зокрема, прийняття управлінських рішень наголошувалося в майже всіх головних програмних документах України – стратегіях і програмах економічного та соціального розвитку, концепції адміністративної реформи в Україні. Серед основних їх завдань зазначено утвердження нової культури і більш досконалих процедур управлінської діяльності, розроблення нової схеми та регламентів прийняття управлінських рішень, а також розроблення механізмів і засобів підвищення ефективності прийняття і реалізації управлінських рішень на вищому, територіальному та місцевих рівнях» [2].

Нормативно-правова база процесу «Громадянське суспільство і влада» представлено в дод. А.

У Конституції України статті 5 зазначено, що: «Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [6].

Конституція України у ч. 1 ст. 140 визначає, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [6]. Тобто, йдеться про те, що територіальна громада наділена владою самостійно вирішувати питання місцевого значення.

Основою нормативного забезпечення громадської участі на локальному рівні є Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» [7]. Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні гарантує Ст.3 цього Закону. До безпосередніх форм участі належать: місцевий референдум (Ст. 7), загальні збори громадян (Ст. 8), місцеві ініціативи (Ст. 9) та громадські слухання (Ст. 13).

«Залучення громадян до процесу прийняття рішень є ключовим елементом належного (демократичного) врядування, яке за своєю суттю є: підзвітне громадянам та прозоре; чутливе; справедливе та інклюзивне (важлива думка усіх мешканців, а не лише тих, які мають своїх представників у радах різного рівня); ефективне та результативне; підзаконне; учасницьке; орієнтоване на згоду» [8].

Концепція належного урядування прийшла на зміну концепції «нового публічного менеджменту», для якої ключовим було орієнтування на ефективність. Належне урядування за своєю суттю є більш гуманістичне і розглядається як «партнерське та таке, що передбачає залучення громадськості до процесу розробки політик» [8].

«У британському дослідженні «Розуміння партисипації» автори розрізняють 2 види партисипації: громадську та публічну. Громадська партисипація (громадянська, горизонтальна) – самоорганізація членів певної громади з метою спільного прийняття рішень та вирішення конкретних проблем» [8].

«Процес, під час якого громадяни отримують можливість впливати на рішення органів державної влади та безпосередньо здійснювати контроль за їх виконанням, якщо ці рішення безпосередньо або опосередковано торкаються інтересів громадян. Подібний вид партисипації відрізняється від традиційної участі громадян у виборчому процесі і реалізується за допомогою інших методів. Громадяни отримують можливість брати участь у процесах регулювання на ранній стадії та більш активно долучаються до процесів безпосередньої реалізації» [8].

«Публічна партисипація (вертикальна) – участь мешканців у формуванні та реалізації публічної (державної) політики; взаємодія громадян з місцевими, регіональними та центральними органами влади. Влада має можливість вживати заходів, які відповідають реальним потребам громадян та є гарантією прозорості прийняття рішень, що в свою чергу сприяє збільшенню рівня

довіри» [8].

Польський соціолог та голова правління ГО Лабораторія соціальних інновацій «Stocznia» Якуб Вигнанський виокремлює наступні основні складові процесу партисипації [9], табл. 1.1

Таблиця 1.1 – Складові процесу партисипації [8]

Заходи та дії	Рівень участі	Напрямок комунікації	Практичне застосування/ техніки
Спільне прийняття рішень	Високий	Влада-громада Громада-влада Симетричний	Дорадчі комітети, учасницьке планування, партисипаційна оцінка, просторова партисипація, бюджети участі, бюджети за завданнями, групи за завданнями
Консультування	Середній	Влада-громадянин Комунікація двостороння	Зустрічі за участі мешканців, виборців, консультації, робочі зустрічі
Збір ідей, думок, пропозицій	Низький	Громадянин-влада	Вивчення громадської думки, опитування
Інформування	Низький	Влада-громадянин Одностороння комунікація	Інформаційна політика, інфолінії, бюлетені
Відсутність інформації		-	Книги скарг та пропозицій в авторитарних країнах

«Участь громадськості, територіальних громад, її органів та посадових осіб є потужним інструментом у вирішенні багатьох місцевих питань. В основі їх діяльності є захист інтересів громадян, єдине коло проблем. Усе це забезпечує їх взаємну зацікавленість у тісному співробітництві. На жаль, залучення громадян до участі у вирішенні проблем на місцевому рівні ще не набуло значного поширення в Україні» [10].

Існують чотири рівні участі, розподілені від менш активних до найбільш активних, рис. 1.1.

Рисунок 1.1 – Рівні участі залучення населення до прийняття рішень

В табл. 1.2 представлено матрицю участі громадськості у прийнятті рішень, згідно якій

Таблиця 1.2 – Матриця участі громадськості (складено за даними [11])

Етапи процесу прийняття рішень	Встановлення порядку денного	Складання проєкту	Прийняття рішення	Здійснення	Моніторинг	Повторне формулювання
Партнерство	Робоча група або комітет	Спільне складання проєкту	Спільне прийняття рішення	Стратегічне партнерство	Робоча група або комітет	Робоча група або комітет
Діалог	- Слухання та публічні форуми - Форуми громадян майбутні наради - Контакт ключовими представниками урядових органів	Слухання та групи питань та відповідей Семінари експертів Багатосторонні комітети в консультативні органи	Відкрите пленарне засідання та чи засідання комітетів	Заходи, конференції, форуми та семінари	Механізми зворотного зв'язку	Конференції або наради Он-лайн консультації
Консультація	Петиції Консультації в режимі онлайн та за допомогою інших технічних засобів	Слухання та групи питань і відповідей Семінари експертів Багатосторонні комітети і консультативні органи	Відкрите пленарне засідання чи засідання комітетів	Заходи, конференції, форуми та семінари	Механізми зворотного зв'язку	Конференції або наради
Інформація	Простий та відкритий доступ до інформації Дослідження Проведення кампаній та лобювання Веб-сайт ключових документів	Відкритий та безкоштовний доступ до політичної документації Веб-сайт ключових документів Проведення кампаній та лобювання Веб-мовлення Внесок досліджень	Проведення кампаній та лобювання	Відкритий доступ до інформації Веб-сайт для доступу до інформації Розсилка на електронну пошту «Питання-відповіді» Публічно об'явлені тендерні процедури	Відкритий доступ до інформації Збір фактів Оцінка Наукові дослідження	Он-лайн консультації Відкритий доступ до інформації

На рис. 1.3 представлені всі особливості прийняття управлінських рішень щодо економічного розвитку із залученням мешканців регіону.

Рисунок 1.3 – Теоретичний підхід щодо прийняття управлінських рішень стосовно економічного розвитку території за участі населення [12]

«Типи взаємодії учасників. Відсутність фактичної участі населення відповідає першому етапу, коли відбувається обмін інформацією. У найгіршому сценарії розвитку, залучення пересічних громадян до процесу прийняття рішень на цьому може і завершитись. Другий тип – умовна взаємодія – також є необхідним, але неповноцінним способом залученням громадськості; він проявляється на другому етапі, у процесі спільних або двосторонніх консультацій і слугує базою для переходу до третього етапу. Третій тип – реальна взаємодія – в залежності від наявних умов та учасників може проявитися вже на етапі консультацій, а може бути не реалізований взагалі. Це залежить від вірогідності настання потенційних загроз, які так чи інакше супроводжують процес прийняття спільних рішень щодо перспектив економічного розвитку території» [12].

Базовими методами залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад є такі:

- Звернення громадян
- Електронні петиції

- Звернення про надання безоплатної первинної правової допомоги
- Доступ до інформації
- Доручення виборців
- Місцевий референдум
- Збори за місцем проживання
- Органи самоорганізації населення
- Місцеві ініціативи
- Громадські слухання
- Дорадчо-консультативні органи (громадські ради)
- Регуляторна політика
- Громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади
- Громадська антикорупційна експертиза нормативно-правових актів
- Громадський бюджет

1.2 Методи залучення громадськості до прийняття рішень

Реалізована реформа місцевого самоврядування та децентралізації влади запроваджує передачу більших повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад. В Коаліційній угоді [13] серед головних напрямів з децентралізації та реформи місцевого самоврядування визначено формування самодостатніх громад як адміністративно-територіальних одиниць базового рівня, яке відбувається шляхом об'єднання територіальних громад. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [14, 7] закладає нову концептуальну основу територіальної організації місцевого самоврядування в Україні, коли утворення спроможних громад має відбуватися саме за їх участю. Вихідною величиною успіху розвитку спроможних громад є рівень громадської активності населення щодо розвитку громади [10].

«В Україні до найрозповсюджених форм залучення громадян до процесу прийняття управлінських рішень на місцевому та регіональному рівнях можна віднести збори громадян, місцеві ініціативи, залучення до процедури прийняття рішень органів самоорганізації населення та спеціально створених дорадчих органів громадського контролю при органах виконавчої влади (громадські ради). Демократичні інститути не можуть удосконалюватися самі – їх вдосконалення залежить від нас, – зазначив Карл Раймунд Поппер, австрійський та британський соціолог і філософ» [10, 15].

«На сучасному етапі законодавством України задекларовано цілий спектр прав громадян щодо забезпечення взаємодії влади з громадськістю. Однак, забезпечення ефективної реалізації цих прав повинно стати ключовим моментом, якому слід приділити належну увагу» [10].

«Надаючи громадськості права на безпосередню участь у процесах розробки і ухвалення найважливіших рішень щодо життя територіальної громади, українське законодавство не визначає такого важливого поняття як «залучення громадян до прийняття рішень». Саме за допомогою залучення громадян в процес взаємодії громадян та органів влади і місцевого

самоврядування, може забезпечити можливість громадян реально впливати на прийняття управлінських рішень, які можуть суттєво вплинути на життєдіяльність громади. У цьому процесі органи місцевого самоврядування приймають безпосередню участь. Тому, цілком логічною повинна бути зацікавленість владних органів в залученні громадян до формування та реалізації управлінських рішень» [10].

Для реалізації різних форм партисипації можна застосовувати різноманітні техніки: дорадчі комісії, створення білих, зелених книг та інших публічно-консультаційних документів, різноманітні форми е-демократії.

Варто зауважити, що при здійсненні будь-яких дій з метою соціальної, економічної та культурної активізації громадян необхідно реально, а не формально залучати мешканців до обговорення та вирішення справ у власній громаді. В кінцевому результаті мешканці повинні взяти на себе співвідповідальність за процеси на місцях.

Звернення громадян. «Стаття 40 Конституції України визначає, що всі мають право надсилати індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення й дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк. Зі свого боку, Закон України «Про звернення громадян» регулює питання практичної реалізації громадянами України наданого їм Конституцією України права вносити в органи державної влади, об'єднання громадян відповідно до їхнього статуту пропозиції щодо поліпшення їхньої діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів. Закон надає громадянам України можливість брати участь в управлінні державними і громадськими справами для поліпшення роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, для обстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення» [16].

Під зверненнями громадян треба розуміти викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги, рис. 1.4.

«Звернення адресують органам державної влади та органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам, організаціям незалежно від форми власності, об'єднанням громадян або посадовим особам, до повноважень яких належить вирішення порушених у зверненнях питань» [17].

Звернення може бути подано окремою особою (індивідуальне) або групою осіб (колективне).

«Звернення може бути усним чи письмовим. Усне звернення громадянин викладає під час особистого прийому або за допомогою засобів телефонного зв'язку через визначені контактні центри, телефонні "гарячі лінії". Посадова особа записує (реєструє) це звернення. Письмове звернення надсилають поштою або передають до відповідного органу, установи особисто чи через уповноважену особу, повноваження якої оформлені відповідно до законодавства» [17].

Пропозиція (зауваження)

- звернення громадян, які містять пораду, рекомендацію щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також думки щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, удосконалення правової основи державного й громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави та суспільства.

Заява (клопотання)

- звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їхніх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їхньої діяльності.

Клопотання

- письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо.

Скарга

- звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб.

Рисунок 1.4 – Форми звернення громадян (побудовано за [17])

Письмове звернення також може бути надіслане з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення).

У зверненні має бути зазначено: прізвище, ім'я, по батькові; місце проживання громадянина; викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги [17].

«Діловодство щодо звернень громадян ведеться в порядку, який встановлює Кабінет Міністрів України. Мається на увазі Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації» (№ 348 від 14 квітня 1997 року). У ній, зокрема, зазначено: «На вимогу громадянина, який подав звернення до організації, на першому аркуші копії звернення проставляється штамп із зазначенням найменування організації, дати надходження та вхідного номера звернення. Така копія повертається громадянину» [18].

«Особливою формою колективного звернення громадян до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування є електронна петиція. Закон України «Про звернення громадян» визначає, що громадяни можуть звернутися до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування з електронними петиціями через офіційний веб-сайт органу,

якому вона адресована, або веб-сайт громадського об'єднання, яке здійснює збір підписів на підтримку електронної петиції» [16].

«В електронній петиції має бути викладено суть звернення, зазначено прізвище, ім'я, по батькові автора (ініціатора) електронної петиції, адресу електронної пошти. На веб-сайті відповідного органу або громадського об'єднання, що здійснює збір підписів, обов'язково зазначають дату початку збору підписів та інформацію щодо загальної кількості та переліку осіб, які підписали електронну петицію» [17].

«Електронна петиція не може містити заклики до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України, пропаганду війни, насильства, жорстокості, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, заклики до вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини» [17].

«Відповідальність за зміст електронної петиції несе автор (ініціатор) електронної петиції. Для створення електронної петиції її автор (ініціатор) заповнює спеціальну форму на офіційному веб-сайті органу, якому вона адресована, або веб-сайті громадського об'єднання, яке здійснює збір підписів на підтримку електронних петицій, та розміщує текст електронної петиції» [17].

«Електронна петиція оприлюднюється на офіційному веб-сайті протягом двох робочих днів від дня надсилання її автором (ініціатором). У разі невідповідності електронної петиції встановленим вимогам оприлюднення такої петиції не здійснюється, про що повідомляється автору (ініціатору) не пізніше строку, встановленого для оприлюднення. Дата оприлюднення електронної петиції на офіційному веб-сайті є датою початку збору підписів на її підтримку» [17].

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування та громадські об'єднання під час збору підписів на підтримку електронної петиції зобов'язані забезпечити:

- безоплатність доступу та користування інформаційно-телекомунікаційною системою, за допомогою якої здійснюється збір підписів;
- електронну реєстрацію громадян для підписання петиції;
- недопущення автоматичного введення інформації, а також підписання електронної петиції, без участі громадянина;
- фіксацію дати і часу оприлюднення електронної петиції та підписання її громадянином.

Електронна петиція, яка в установлений строк не набрала потрібної кількості голосів на її підтримку, після завершення строку збору підписів на її підтримку розглядається як звернення громадян відповідно до цього Закону.

Вимоги до кількості підписів громадян на підтримку електронної петиції до органу місцевого самоврядування та строку збору підписів визначаються статутом територіальної громади.

Якщо в Статуті територіальної громади не визначено ні терміну збору підписів, ані кількості потрібних підписів на підтримку електронної петиції, то варто керуватися Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про

звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції», у прикінцевих положеннях якого зазначено таке:

«До визначення у статуті територіальної громади вимог щодо кількості підписів громадян на підтримку електронної петиції до органу місцевого самоврядування та строку збору підписів електронна петиція до відповідного органу місцевого самоврядування розглядається... за умови збору на її підтримку протягом не більш як трьох місяців від дня її оприлюднення такої кількості підписів у відповідній адміністративно-територіальній одиниці, де проживає:

- 1) до 1 тисячі жителів – не менше ніж 50 підписів;
- 2) від 1 тисячі до 5 тисяч жителів – не менше ніж 75 підписів;
- 3) від 5 тисяч до 50 тисяч жителів – не менше ніж 100 підписів;
- 4) від 100 тисяч до 500 тисяч жителів – не менше ніж 250 підписів;
- 5) від 500 тисяч до 1 мільйона жителів – не менше ніж 500 підписів;
- 6) понад 1 мільйон жителів – не менше ніж 1000 підписів» [20].

«Електронна петиція, збір підписів на підтримку якої здійснювався через веб-сайт громадського об'єднання і яка протягом установленого строку набрала необхідну кількість підписів на її підтримку, не пізніше наступного дня після набрання потрібної кількості підписів надсилається громадським об'єднанням органу, якому адресована петиція, із зазначенням інформації про дату початку збору підписів, дату надсилання електронної петиції, загальну кількість та перелік осіб, які підписали електронну петицію (чи посилання на джерело такої інформації в мережі Інтернет), строк збору підписів, назву та адресу електронної пошти громадського об'єднання» [17].

«Інформація про початок розгляду електронної петиції, яка в установлений строк набрала потрібну кількість голосів на її підтримку, оприлюднюється на офіційному веб-сайті не пізніше як через три робочі дні після набрання необхідної кількості підписів на підтримку петиції, а в разі отримання електронної петиції від громадського об'єднання – не пізніше як через два робочі дні після отримання такої петиції» [17].

«Розгляд електронної петиції здійснюється невідкладно, але не пізніше десяти робочих днів від дня оприлюднення інформації про початок її розгляду. Якщо електронна петиція містить клопотання про її розгляд на громадських слуханнях відповідної територіальної громади, автор (ініціатор) петиції має право представити електронну петицію на таких слуханнях. У такому разі строк розгляду електронної петиції продовжується на строк, потрібний для проведення відповідних слухань» [17].

«Про підтримку або непідтримку електронної петиції оголошують публічно на офіційному веб-сайті. У відповіді на електронну петицію повідомляють про результати розгляду порушених у ній питань із відповідним обґрунтуванням. Відповідь на електронну петицію не пізніше наступного робочого дня після закінчення її розгляду оприлюднюють на офіційному веб-сайті органу, якому вона була адресована, а також надсилають у письмовому вигляді авторові (ініціатору) електронної петиції та відповідному громадському

об'єднанню, яке здійснювало збір підписів на підтримку відповідної електронної петиції» [17].

Стаття 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначає, що:

«Незаконна відмова в прийнятті та розгляді звернення, інше порушення Закону України «Про звернення громадян» – тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [20].

Місцевий референдум. Місцевий референдум – форма прийняття територіальною громадою рішень із питань, що належать до відання місцевого самоврядування, за допомогою прямого голосування. Саме це визначено Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Відповідно до закону місцевий референдум є формою вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення [7]. Предметом місцевого референдуму може бути будь-яке питання, віднесене Конституцією України, цим та іншими законами до відання місцевого самоврядування. На місцевий референдум не можуть бути винесені питання, віднесені законом до відання органів державної влади.

«Рішення, ухвалені місцевим референдумом, є обов'язковими для виконання на відповідній території. Варто зазначити, що наразі в Україні неможливо провести місцевий референдум. Попри те, що можливість його проведення передбачена Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», самого закону про місцевий референдум, яким би мав визначатися порядок призначення та проведення місцевого референдуму, а також перелік питань, що вирішуються лише референдумом, в Україні немає» [17].

Збори за місцем проживання. Загальні збори – зібрання всіх чи частини жителів села (сіл), селища, міста для вирішення питань місцевого значення. Це визначено Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [7].

«Загальні збори громадян за місцем проживання є формою їхньої безпосередньої участі у вирішенні питань місцевого значення. Рішення загальних зборів громадян ураховуються органами місцевого самоврядування в їхній діяльності. Порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання визначається законом та статутом територіальної громади» [17].

На жаль, закону про загальні збори за місцем проживання в Україні, як і закону про місцевий референдум, до сьогодні немає. Але органи місцевого самоврядування намагаються врегулювати окремі питання проведення загальних зборів за місцем проживання в Статуті територіальної громади.

«Органи самоорганізації населення. Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що сільські, селищні, міські, районні в місті (у разі їх створення) ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення й наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна» [7].

Правовий статус, порядок організації та діяльності органів самоорганізації населення за місцем проживання визначаються. Законом України «Про органи самоорганізації населення» [21].

Відповідно до цього закону, органи самоорганізації населення (ОСН) – представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їхніх частин, для вирішення завдань, передбачених цим Законом [21].

Орган самоорганізації населення є однією з форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах у вирішенні окремих питань місцевого значення. Органами самоорганізації населення є будинкові, вуличні, квартальні комітети, комітети мікрорайонів, комітети районів у містах, сільські, селищні комітети.

Механізм створення органів самоорганізації населення досить громіздкий і передбачає спочатку отримання дозволу на створення від місцевої ради, а потім, власне, вибори самого органу. Законом передбачено досить широкі повноваження органів самоорганізації населення.

Для того щоб створити ОСН, потрібно спочатку отримати дозвіл місцевої ради. Такий дозвіл, зазвичай, оформлюється окремим рішенням, у якому, серед іншого, зазначають власні повноваження ОСН, які він отримає після створення та легалізації.

«Закон зазначає, органи самоорганізації населення мають право і повноваження вносити пропозиції до проектів місцевих програм соціально-економічного й культурного розвитку та проектів місцевих бюджетів. Якщо є потреба відремонтувати дорогу чи тротуар, а також облаштувати дитячий чи спортивний майданчик, то потрібно, щоб такі видатки було передбачено у відповідній місцевій програмі. І ОСН якраз мають право й повноваження подавати такі пропозиції не тільки до самих програм, а навіть до бюджету» [17].

«Законом визначено, що виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради затверджує методичні рекомендації порядку здійснення легалізації органів самоорганізації населення, а також надає потрібну організаційну та правову допомогу органам самоорганізації населення у проведенні їхньої легалізації» [21].

Місцеві ініціативи. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає, що члени територіальної громади мають право ініціювати розгляд у раді (у порядку місцевої ініціативи) будь-якого питання, що перебуває у віданні місцевого самоврядування [7].

«Варто зазначити, що вносити місцеві ініціативи можна тільки на рівні села, селища чи міста. На рівні району чи області цей механізм застосувати неможливо. Місцева ініціатива, унесена на розгляд ради у встановленому порядку, підлягає обов'язковому розгляду на відкритому засіданні ради за участю членів ініціативної групи з питань місцевої ініціативи» [17].

Рішення ради, ухвалене з питання, унесеного на її розгляд шляхом місцевої ініціативи, обнародується в порядку, установленому представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.

Варто зазначити, що порядок внесення місцевої ініціативи на розгляд ради визначається представницьким органом місцевого самоврядування або

статутом територіальної громади з урахуванням вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [22].

«Місцева ініціатива – це можливість подати на розгляд відповідної ради будь-яке питання, яке ця рада має повноваження вирішити. Зазвичай така ініціатива має бути оформлена як готовий проект рішення, який, зі свого боку, має бути підтриманий відповідною кількістю підписів членів громади. Але скільки тих підписів має бути, як ті підписи мають збиратися, протягом якого терміну тощо, закон не визначає. Усе це має бути прописано або в окремому порядку, який затверджує відповідна рада, або в статуті територіальної громади» [17].

Громадські слухання. «Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» територіальна громада має право проводити громадські слухання – зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування» [7].

«Громадські слухання проводяться не рідше як один раз на рік. Пропозиції, які вносяться за результатами громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування. Як і в питанні щодо місцевих ініціатив, закон визначає, що порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади» [17].

Дорадчо-консультативні органи (громадські ради). «Дорадчо-консультативні органи, а саме – громадські ради, можуть стати досить потужним інструментом впливу на рішення, які ухвалюють органи влади, а також на їхню діяльність. Принципи створення та діяльності громадських рад визначає Постанова Кабінету Міністрів № 996 [23]. Ця постанова є обов'язковою для застосування органами виконавчої влади і має рекомендаційний характер для органів місцевого самоврядування (сільських, селищних, міських, районних та обласних рад). Це не означає, що органи місцевого самоврядування не повинні створювати громадських рад. Не всі громадські ради можуть похвалитися ефективністю діяльності. Занадто велика зарегульованість діяльності громадських рад, бажання все формалізувати (плани роботи, комітети, підкомітети), а також не зовсім чітке розуміння як членами самих громадських рад, так і посадовими особами органів влади функцій громадських рад призводить до певної інертності в їхній діяльності. І за цим усім втрачається одна дуже важлива деталь, застосування якої могло б стати ключовим у роботі громадської ради» [17].

«Згідно цій постанові усі пропозиції громадської ради, якщо вони правильно оформлені та подані на ім'я голови адміністрації, мають бути враховані, або вмотивовано відхилені. Отже, правильно сформульована пропозиція від громадської ради може стати досить серйозним механізмом у руках громадськості» [17].

Громадський бюджет. «Громадський бюджет – демократичний процес, який надає можливість кожному жителю брати участь у розподілі коштів

місцевого бюджету через створення проектів для покращення міста та/або голосування за них» [17].

Тобто це спосіб визначення видатків частини міського бюджету за допомогою прямого волевиявлення членів територіальної громади. Мешканці міста самостійно пропонують та обирають, на що саме витратити частину коштів міського бюджету.

«Громадський бюджет – це механізм для того, аби знаходити порозуміння між владою та людьми, долати корупцію, робити громаду кращою та дати можливість кожному мешканцеві відчувати причетність то громадських справ та відповідальність за те, яким буде його громада» [17].

Будь-який житель міста, села, селища чи ОТГ може подати проект, пов'язаний із покращенням життя в громаді, узяти участь у конкурсі, перемогти в голосуванні й спостерігати за тим, як його проект реалізують у рамках бюджету.

«Для того щоб запровадити у своїй громаді громадський бюджет, потрібно спочатку розробити та затвердити відповідне Положення. У цьому документі варто визначити, наприклад, процедуру формування конкурсної комісії, проведення інформування, подачі та голосування за проекти тощо. Також варто затвердити параметри бюджету участі» [17].

«Отже, використання дієвих механізмів залучення громадян до формування, вироблення та реалізації важливих для громади рішень, якісне застосування партисипаторних технік (створення інструментів публічного діалогу, справжніх громадських консультацій, дорадчих комітетів, учасницького планування, просторової партисипації, груп за завданнями) сприятиме наступним процесам:

- Збільшенню участі громадян у публічному процесі, спільному прийнятті рішень, співвідповідальності за питання, що стосуються громади;
- Розширення меж суспільного діалогу та дискусії, що в свою чергу, досить часто є стимулом «виходу із тіні» людей із власними ідеями, які вони свого часу не мали мужності публічно представити;
- Створення сприятливого клімату для обговорення, без цинічних, дрібних (партикулятивних) конфліктів заради власних інтересів;
- Створення нових засад співпраці із владою. Розумний контроль влади і одночасно її легітимізація перед пересічними громадянами;
- З перспективи влади – можливості вживати заходів, що відповідають реальним потребам; будуть гарантією прийняття рішень, що свою чергу, сприятиме збільшенню довіри» [8].

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ ЗАЛУЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ДО ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД М. КРИВИЙ РІГ

2.1. Організація місцевого самоврядування м. Кривий Ріг та сприяння його розвитку

Місто Кривий Ріг є самостійною адміністративно-територіальною одиницею, яка входить до системи адміністративно-територіального устрою України. Систему адміністративно-територіального устрою міста Кривий Ріг складають райони в місті. Зміни меж міста Кривий Ріг встановлюються Верховною Радою України відповідно до чинного законодавства, з урахуванням історичних, соціально-економічних та інших особливостей територій відповідно до чинного законодавства. Зміни меж районів у місті встановлюються та змінюються Криворізькою міською радою відповідно до чинного законодавства.

Місцеве самоврядування у місті Кривий Ріг здійснюється територіальною громадою міста як безпосередньо, так і через Криворізьку міську раду, районні в місті ради та їх виконавчі органи, які обираються відповідно до Закону України «Про місцеві вибори» [24] і органами самоорганізації населення.

Система місцевого самоврядування у місті Кривий Ріг згідно Статуту територіальної громади м. Кривого Рогу [25] включає: територіальну громаду міста; міського голову; міську раду; виконавчі органи міської ради; районні ради; виконавчі органи районних у місті рад; органи самоорганізації населення.

У місті Кривий Ріг за рішенням територіальної громади міста або міської ради відповідно до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" [7] можуть утворюватися районні в місті ради. Районні в місті ради утворюють свої виконавчі органи та обирають голову ради, який одночасно є і головою її виконавчого комітету.

У місті Кривий Ріг діють представницькі органи місцевого самоврядування - Криворізька міська рада, районні в місті ради. Порядок формування та повноваження міської, районних у місті рад визначаються Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [7].

До складу Кривого Рогу входять 7 районів:

- Довгинцівський,
- Інгулецький,
- Металургійний,
- Покровський,
- Саксаганський,
- Тернівський
- Центрально-Міський.

У підпорядкуванні Криворізької міської ради також перебувають селища Авангард, Гірницьке, Коломійцеве, Степне, а також село Новоіванівка та Тернуватий Кут.

Структура виконавчих органів Покровської районної в місті ради, загальна чисельність апарату районної в місті ради та її виконавчих органів (апарат та самостійні структурні підрозділи) на 2022 рік представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Структура виконавчих органів Покровської районної в місті ради, загальна чисельність апарату районної в місті ради та її виконавчих органів (апарат та самостійні структурні підрозділи) на 2022 рік

№ з/п	Назва виконавчих органів Покровської районної в місті ради	Штатні одиниці	
		осіб	%
1.1	Голова районної в місті ради	1	0,5
1.2	Заступник голови районної в місті ради	1	0,5
1.3	Заступник голови районної в місті ради з питань діяльності виконавчих органів	5	2,5
1.4	Керуючий справами виконкому районної в місті ради	1	0,5
1.5	Організаційний відділ	5	2,5
1.6	Загальний відділ	10	4,9
1.7	Відділ економіки та промисловості	5	2,5
1.8	Відділ розвитку підприємництва	5	2,5
1.9	Відділ житлово-комунального господарства	13	6,4
1.10	Відділ бухгалтерського обліку	6	2,9
1.11	Відділ ведення Державного реєстру виборців	4	2,0
1.12	Відділ з питань культури	2	1,0
1.13	Відділ з питань мобілізаційної роботи, надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення	2	1,0
1.14	Відділ з питань кадрової роботи та служби в органах місцевого самоврядування	3	1,5
1.15	Відділ реєстрації місця проживання громадян	10	4,9
1.16	Відділ у справах сім'ї, молоді та спорту	3	1,5
1.17	Головний спеціаліст – юрист	2	1,0
1.18	Завідувач господарства	1	0,5
1.19	Відповідальні чергові	5	2,5
1.20	Господарча група	6	2,9
Самостійні структурні підрозділи виконкому			
2.1	Управління праці та соціального захисту населення	89	43,6
2.2	Відділ освіти	6	2,9
2.3	Фінансовий відділ	6	2,9
2.4	Служба у справах дітей	13	6,4
	Разом:	204	100

Рішенням міської ради від 21.12.2016 №1176 затверджено Програму сприяння розвитку місцевого самоврядування в м. Кривому Розі на 2017–2022 роки [26, 27], яка передбачає такі напрямки:

1. Сприяння депутатській діяльності
2. Висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування
3. Організація діяльності органів самоорганізації населення, участь громадських та політичних організацій у громадському житті міста

4. Проведення урочистостей з нагоди державних, професійних свят, пам'ятних і знаменних дат, протокольних заходів, відзначення кращих представників Криворізької міської територіальної громади

5. Навчання, підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування, проведення навчальних семінарів, тренінгів

6. Співробітництво з асоціаціями, створеними органами місцевого самоврядування, центральними органами влади, неурядовими установами, організаціями

У 2021 році на виконання заходів Програми витрачено 576 883,37 грн, що на 31,8 % (або на 139 279,81 грн) більше за 2020 рік. В тому числі станом на кінець 2021 р. 4,6 % (26591,67 грн) спрямовано на «Сприяння депутатській діяльності», що менше попереднього року на 6,3 відсоткових пункти, рис. 2.1.

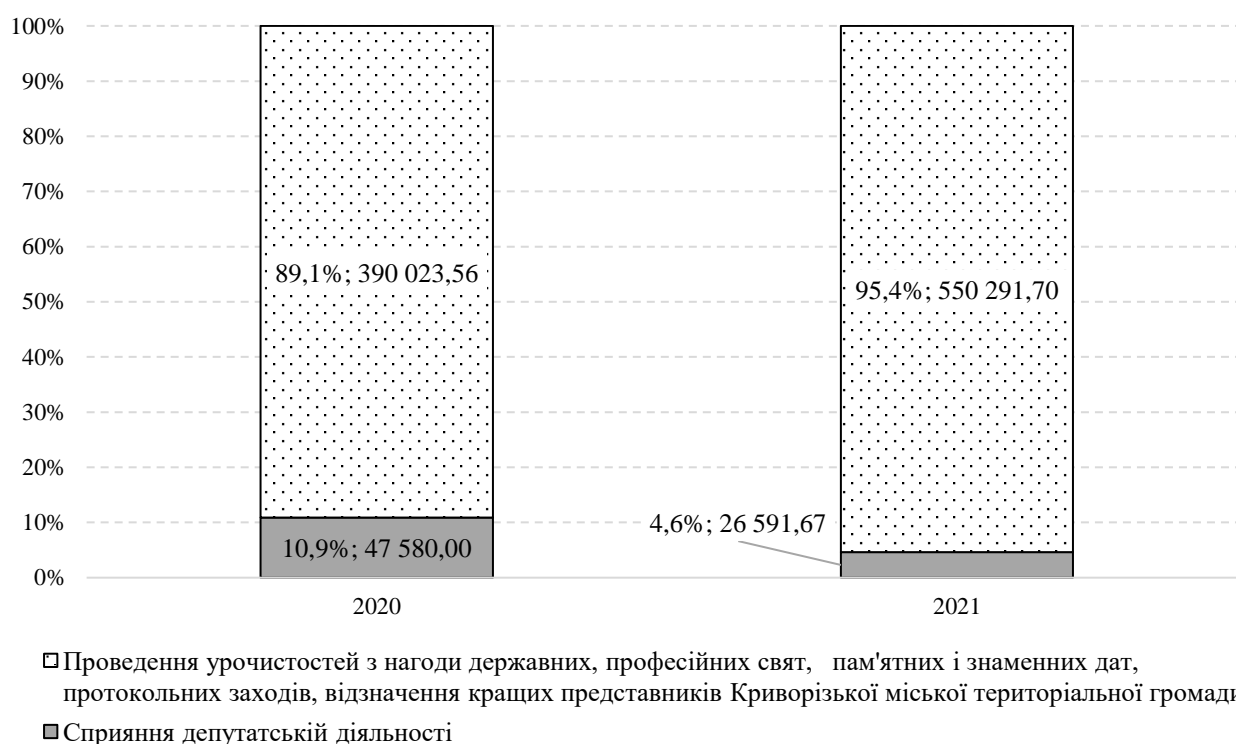

Рисунок 2.1 – Структура витрат на виконання заходів Програми сприяння розвитку місцевого самоврядування в м. Кривому Розі, 2020–2021 рр.

Відповідно до наданих повноважень виконкоми міської ради та районних у місті рад згідно з чинним законодавством здійснювали заходи щодо створення належних умов для роботи депутатів міської ради, у тому числі організаційного, матеріально-технічного забезпечення депутатської діяльності у вирішенні питань місцевого значення [27].

Протягом 2020-2021 рр. виконкомом міської ради проводилася робота з підготовки сесій міської ради:

- щомісячних засідань постійних комісій;
- пленарні засідання (17 засідань– 2021 р.; 13 засідань – 2020 р.).

«Для ознайомлення з питаннями, що розглядалися на сесіях міської ради, депутатам направлялися на електронні адреси проекти порядків денних пленарних засідань, рішень міської ради, інші матеріали та за заявою депутата надавалися сформовані матеріали на паперових носіях. Здійснювалося своєчасне оприлюднення проектів рішень міської ради на офіційному вебсайті Криворізької міської ради та її виконавчого комітету» [27].

«З метою фахового підходу депутатами міської ради до вирішення питань життєдіяльності міста посадовими особами виконкому міської ради надавалася інформаційно-методична допомога, були роздані презентаційні й довідкові матеріали відповідно до напрямку роботи постійних комісій» [27].

Протягом 2020-2021 рр. для депутатів міської ради були проведені навчання, табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Програми навчання депутатів Криворізької міської ради реалізовані в межах Програми сприяння розвитку місцевого самоврядування в м. Кривому Розі, 2020-2021 рр. (складено за даними [26, 27])

2020	2021
<ul style="list-style-type: none"> - «Про стан дотримання органами місцевого самоврядування єдиного підходу до підготовки проектів регуляторних актів», - «Про впровадження природоохоронних заходів у рамках Міської програми вирішення екологічних проблем Кривбасу та поліпшення стану навколишнього природного середовища на 2016 – 2025 роки», - «Ознайомлення з роботою Комунального підприємства "Кривбасводоканал"», - «Ознайомлення з роботою Радушанського водопровідного комплексу Комунального підприємства "Кривбасводоканал"», «Ознайомлення з роботою Комунального підприємства теплових мереж "Криворіжтепломережа", Акціонерного товариства "Криворізька теплоцентраль"» 	<ul style="list-style-type: none"> - «Електронні сервіси державних послуг та ВАША DIGITAL ВІЗА» (дистанційно). - навчання щодо роботи із системою інформаційного забезпечення «Рада – Кривий Ріг», подання електронних декларацій.

Протягом 2020-2021 рр. більша частка коштів спрямована на проведення урочистостей з нагоди державних, професійних свят, пам'ятних і знаменних дат, протокольних заходів, відзначення кращих представників Криворізької міської територіальної громади:

- 2020 р. – 390 023,56 грн (89,1%);
- 2021 р. – 550 291,70 грн (95,4%).

Отже, протягом 2021 р. сума витрат за цією статтею зросла на 160 268,14 грн або на 41,1%.

«Протягом 2020-2021 рр. відповідно до плану роботи виконавчого комітету міської ради відбулися покладання квітів до пам'ятників, пам'ятних знаків, стел, меморіалів, братських могил, стендів, дощок з нагоди Днів:

Соборності України, вшанування учасників бойових дій на території інших держав, Чорнобильської трагедії, перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (День перемоги), ушанування учасників антитерористичної операції на сході України, Конституції України, Державного Прапора України, пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України (Дня скорботи за загиблими в зоні проведення антитерористичної операції), захисників і захисниць України, Гідності та Свободи, пам'яті жертв голодоморів, вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС; 77-ї річниці визволення Кривого Рогу від нацистських загарбників, 207-ї річниці від дня народження Т.Г.Шевченка, 29-ї та 30-ї річниці Незалежності України, 189-ї річниці з дня народження Олександра Поля» [26, 27].

«Проведено урочисті зібрання, прийоми за участі керівників виконкому міської ради, голів районних у місті рад з врученням відзнак виконавчого комітету Криворізької міської ради та Криворізького міського голови з нагоди 77-ї річниці визволення Кривого Рогу від нацистських загарбників; Днів: вшанування учасників бойових дій на території інших держав, працівників житлово-комунального господарства і побутового обслуговування населення, довкілля, відзначення 245-ї та 246-ї річниць міста Кривого Рогу, молоді, туризму, ветерана, захисників і захисниць України, студента, місцевого самоврядування, Національної гвардії України, пожежної охорони, науки, журналіста, медичного працівника, Національної поліції України, працівників металургійної та гірничодобувної промисловості, працівників торгівлі, будівельника, шахтаря, підприємця, фізичної культури і спорту, танкістів, рятувальника, працівників освіти, юриста, художника, працівників харчової промисловості, автомобіліста і дорожника, працівника соціальної сфери, залізничника, працівників радіо, телебачення та зв'язку, працівників сільського господарства, працівників прокуратури, Збройних Сил України, працівників суду, адвокатури, енергетика; Всеукраїнських днів бібліотек, працівників культури та майстрів народного мистецтва; Міжнародних днів екскурсовода, театру, музеїв; Всесвітнього дня охорони навколишнього середовища, інші заходи до державних свят, пам'ятних і ювілейних дат» [27].

«З нагоди державних, професійних свят, пам'ятних і знаменних дат були опубліковані привітання в засобах масової інформації, на офіційному вебсайті Криворізької міської ради та її виконавчого комітету. До днів народження Почесних громадян міста Кривого Рогу опубліковані тексти привітань у Криворізькій міській газеті «Червоний гірник» [26].

Згідно з відповідними рішеннями виконавчого комітету міської ради, розпорядженнями міського голови відзначено осіб, з них нагороджених стали кавалерами відзнаки виконавчого комітету Криворізької міської ради – нагрудного знаку «За заслуги перед містом», табл. 2.3.

Реформа децентралізації, перехід до нової концепції державного управління, радикальна активація цифрового середовища (в тому числі спричинена пандемією та локдауном через COVID-19) вимагає відповідних знань, навичок та вмінь від посадових осіб місцевого самоврядування.

Таблиця 2.3 – Відзнаки мешканців міста виконавчим комітетом Криворізької міської ради, 2020-2021 рр. (складено за даними [26, 27])

Відзнаки	2020	2021	Відхилення	
			абс., осіб	Відн.
Відзнаки, осіб	1717	1 868	151	8,8%
Нагрудний знак «За заслуги перед містом»	58	35	-23	-39,7%
Вітальні листи Криворізького міського голови	150	н/д		

Згідно звіту про реалізацію Програми сприяння розвитку місцевого самоврядування в м. Кривому Розі з метою підвищення кваліфікації, набуття цифрових навичок посадові особи виконавчого комітету міської ради протягом 2020-2021 рр. пройшли навчальні семінари, тренінги, онлайн курси, в т.ч. на платформах «Дія. Цифрова освіта», «Дія. Центри» табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Платформи підвищення кваліфікації, набуття цифрових навичок посадових осіб виконавчого комітету міської ради (складено за даними [26, 27])

Платформа	Курси
Міністерство цифрової трансформації України («Дія. Цифрова освіта», «Дія. Центри»)	«Цифрограм для держслужбовців» «Викривач у законі», «Основи кібергігієни», «Відкриті дані для державних службовців», «Доступ до публічної інформації», «Від заяви до вироку», «Цифрові юристи 2.0», «Як громаді стати цифровою», «Що таке державна політика і як її формувати», з питань надання адміністративних послуг у сфері земельних відносин, послуги «Малютко тощо.
Платформа масових відкритих онлайн-курсів Prometheus	«Навчайтесь вчитись: Потужні розумові інструменти для опанування складних предметів»;
Платформа дистанційної академії видавничої групи «Основа»	«Креативність і освіта: новий погляд і нові можливості».
Дистанційні курси у Київській школі економіки	«Проектний менеджмент», «Операційний менеджмент»

Окрім того, програми підвищення кваліфікації реалізовані Всеукраїнською громадською організацією «Громадянська мережа «ОПОРА» за підтримки Міжнародної фундації виборчих систем (IFES), Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) тощо.

Посадові особи місцевого самоврядування міста Кривий Ріг протягом звітнього періоду брали участь у семінарах, тренінгах, курсах тощо, додаток Б.

Відповідно до розпорядження міського голови від 17.08.2010 №174-р

«Про заходи щодо забезпечення ефективності у здійсненні державної регуляторної політики органами місцевого самоврядування», зі змінами, щоквартально відбувалися навчання посадових осіб департаментів, управлінь, інших виконавчих органів міської ради, відповідальних за виконання та впровадження регуляторної діяльності. На семінарах розглядалися питання дотримання вимог чинного законодавства України у сфері державної регуляторної політики, практичної реалізації регуляторного законодавства, розміщення на порталі відкритих даних інформації, що підлягає оприлюдненню.

З метою підвищення ефективності вирішення актуальних питань життєдіяльності громади міста постійно ведеться робота з центральними органами влади, іншими організаціями (Додаток В).

У 2021 році до Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» підготовлено та направлено пропозиції для розробки Міністерством соціальної політики України методичних рекомендацій щодо надання населенню житлових субсидій, вирішення проблемних питань у наданні адміністративних послуг у зв'язку з ухваленням Законів України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі та функціонування центрів надання адміністративних послуг та удосконалення доступу до адміністративних послуг, які надаються в електронній формі», «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення права громадян на доступ до державної реєстрації актів цивільного стану у зв'язку з укрупненням територіальних громад».

«Отже, реалізація сприяння депутатській діяльності; висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування; організація діяльності органів самоорганізації населення, участь громадських та політичних організацій у громадському житті міста; проведення урочистостей з нагоди державних, професійних свят, пам'ятних і знаменних дат, протокольних заходів, відзначення кращих представників Криворізької міської територіальної громади; навчання, підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування, проведення навчальних семінарів, тренінгів; співробітництво з асоціаціями, створеними органами місцевого самоврядування, центральними органами влади, неурядовими установами, організаціями сприяють розвитку» [27].

2.2. Аналіз залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад м. Кривий Ріг

Залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад м. Кривий Ріг реалізується всіма можливими методами та формами (звернення громадян, електронні петиції, доступ до інформації, збори за місцем проживання, органи самоорганізації населення, місцеві ініціативи, громадські слухання, дорадчо-консультативні органи (громадські

ради), регуляторна політика, громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади, громадська антикорупційна експертиза нормативно-правових актів, громадський бюджет).

Органи самоорганізації населення є важливою складовою частиною громади міста та відіграють неабияку роль у діяльності органів місцевого самоврядування та територіальної громади в цілому. До органів самоорганізації населення, зокрема, відносять комітети: будинкові, вуличні, квартальні, мікрорайонів. Вони є однією з форм участі членів територіальних громади міста у вирішенні питань місцевого значення, та створюються жителями, які на законних підставах проживають на території міста або їх частин, для вирішення завдань, передбачених законодавством.

В м. Кривий Ріг створено електронний інформаційний ресурс «Органи самоорганізації населення міста Кривого Рогу» з детальною інформацією про нормативні документи детальний алгоритм створення органів самоорганізації населення в місті, а також переліками комітетів: будинкових, вуличних, квартальних, мікрорайонів. На офіційному вебпорталі міста Кривого Рогу «Криворізький ресурсний центр» [28] у електронному інформаційному ресурсі «Органи самоорганізації населення міста Кривого Рогу» [29] розміщена інформація про діючі органи самоорганізації населення – комітети будинкові, вуличні, квартальні, мікрорайонів з інформацією про їх назву, місцезнаходження, спосіб легалізації тощо.

На сторінках ресурсу реалізовано зручний пошук необхідного комітету за фільтрами: типом, адміністративним районом, вулицею, адресою будинку. Користувачам доступна нормативно-правова інформація на підставі якої створюються органи самоорганізації населення. Проінформовано, з детальною покроковою інструкцією, про порядок створення органу самоорганізації населення. Окрім того, вищезазначену інформацію зручно переглянути за допомогою мобільного додатку «Мій Кривий Ріг – Smart City», у розділі «Система місцевого самоврядування м. Кривого Рогу», що можна встановити для систем Android та iOS.

На жаль можливості користування цими ресурсами наразі обмежена для запобігання кібератакам а умовах військової агресії росії проти України.

Згідно звіту з виконання у 2021 році заходів Програми сприяння розвитку місцевого самоврядування в м. Кривому Розі на 2017–2022 роки, пункту «Організація діяльності органів самоорганізації населення, участь громадських та політичних організацій у громадському житті міста» [27] діяльність органів самоорганізації населення спрямована на тісну співпрацю з органами місцевого самоврядування, залучення мешканців міста до вирішення актуальних питань громадського життя.

Станом на кінець 2021 року у місті Кривому Розі діють 1 487 органів самоорганізації населення, рис. 2.2.

Найбільша кількість органів самоорганізації населення зареєстровано Центрально-Міському районі міста – 439 органів самоорганізації населення (29%), найменша кількість у Металургійному районі – 40 (3%), в Покровському – 172 (11%).

Виконками районних у місті рад з представниками органів самоорганізації населення у 2021 році проведено 30 нарад, семінарів-навчань, сходів громадян за місцем проживання, інформаційних зустрічей, на яких розглядалися актуальні питання підготовки й проведення загальних зборів жителів, переобрання складу будинкових комітетів, упровадження багатофункціональної «Картки криворіжця», правового забезпечення взаємовідносин між споживачами та підприємствами-надавачами комунальних послуг. Протягом 2020 року проведено 90 подібних нарад та 4 засідання «круглих столів» за участі представників міських осередків політичних партій та громадських організацій з актуальних питань розвитку місцевого самоврядування.

Виконками міської ради, районних у місті рад велася постійна робота з підтримки в актуальному стані ресурсу «Органи самоорганізації населення» на офіційному вебпорталі міста Кривого Рогу «Криворізький ресурсний центр».

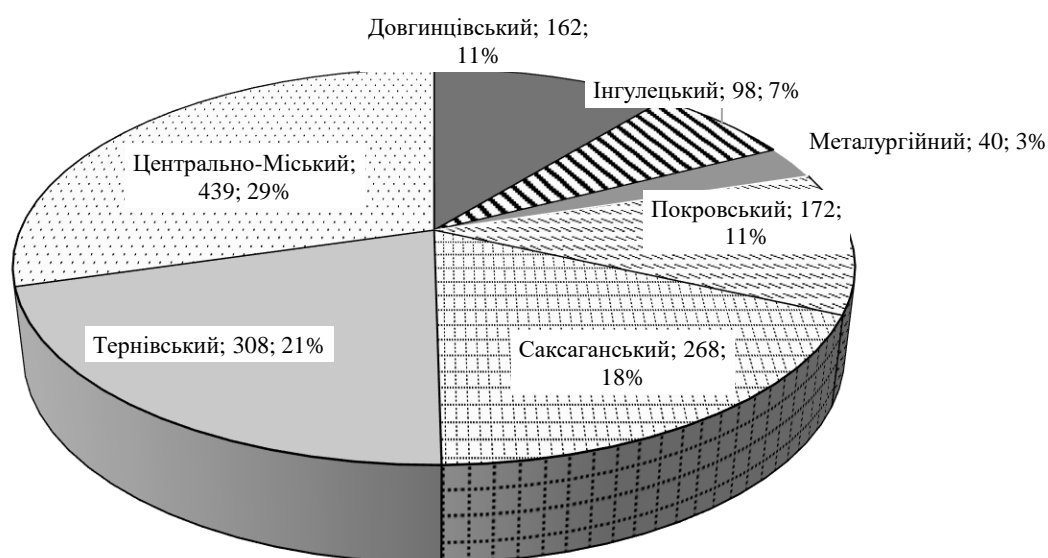

Рисунок 2.2 – Структура органів самоорганізації населення м. Кривий Ріг за районами, 2021 р. (побудовано за даними [27])

З метою налагодження ефективної взаємодії з громадськістю, залучення представників інститутів громадянського суспільства до вирішення питань життєдіяльності Криворізької міської територіальної громади утворено тимчасовий консультативно-дорадчий орган - Громадську раду при виконкомі міської ради, до складу якої увійшли представники 25 громадських організацій різних напрямів діяльності.

Представники Громадських організацій тісно співпрацювали з органами місцевого самоврядування, брали участь у заходах виконкому міської ради:

- «Об'єднання солдатських матерів Криворіжжя»,
- «Асоціація сімей загиблих в АТО міста Кривого Рогу»,
- «Криворізька міська організація Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Союз Чорнобиль України»,

- «Криворізьке об'єднання інвалідів «Ветерани Чорнобиля»,
- «ЕГІДА-ЦЕНТР»,
- «Діємо разом»,
- «Товариство по захисту прав дітей та дітей-інвалідів «ПРОМІНЬ НАДІЇ»,
- «Туристичний центр "Кривбастур"»,
- Криворізької міської ради батьків та вдів військовослужбовців, загиблих в Афганістані та інших зарубіжних країнах,
- Криворізької міської організації Української спілки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів) та багато інших.

Виконуючи делеговані повноваження, виконком Покровської районної в місті ради протягом поточного року здійснював координацію роботи органів самоорганізації населення, сприяв залученню їх до вирішення питань місцевого значення, задоволення культурних, соціальних та інших потреб мешканців. На кінець 2020 року у районі функціонують територіальні комітети: 44 - квартальні (в секторі індивідуальної забудови), 321 - будинкових; 160 - ОСББ, 34 - житлово-будівельних кооперативи, рис. 2.2.

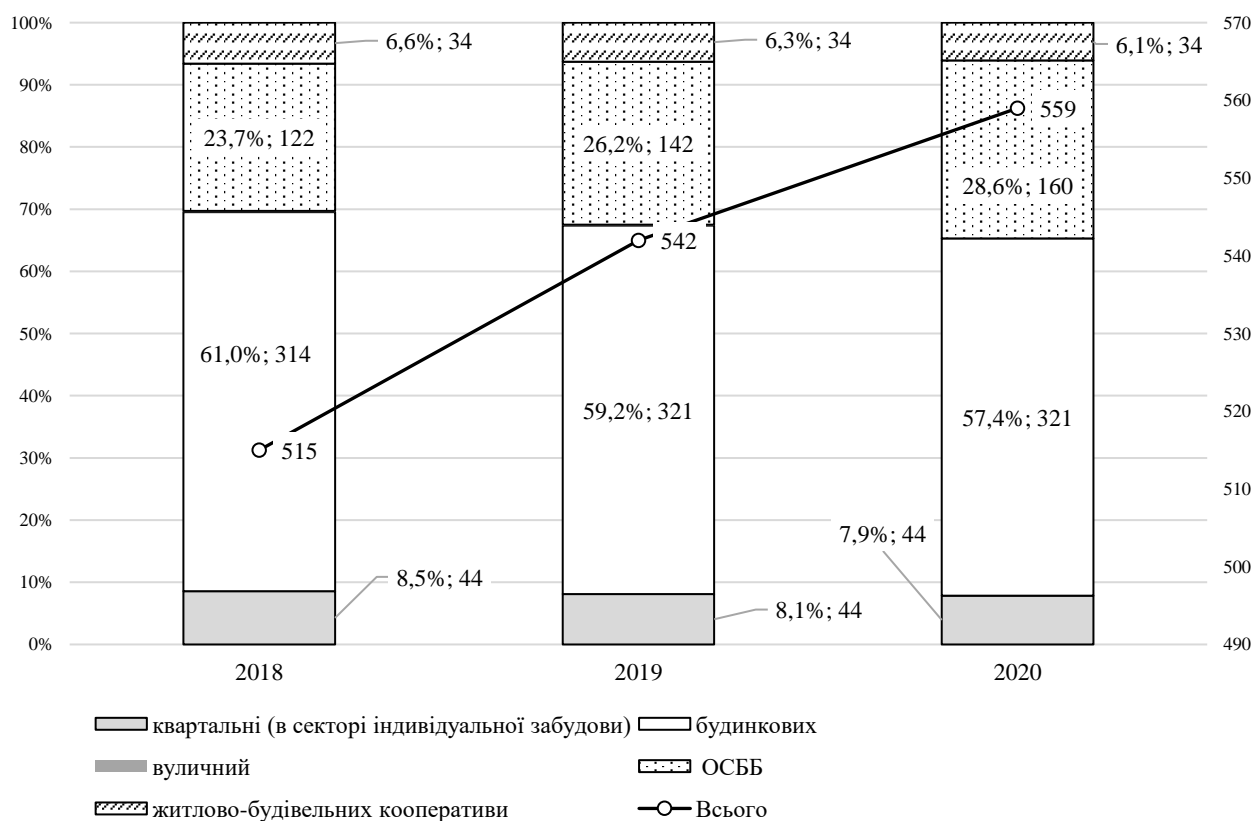

Рисунок 2.2 – Структура органів самоорганізації населення Покровської районної в місті ради, 2018-2020 рр.

Станом на кінець 2020 року кількість органів самоорганізації населення Покровської районної в місті ради складає 559, що на 17 одиниць (або на 3,1 %) більше ніж у 2019 році. При цьому зафіксовано збільшення частки ОСББ до рівня 28,6% або на 18 одиниць. Незмінними за весь період дослідження

залишається кількість кварталні (в секторі індивідуальної забудови) та житлово-будівельних кооперативи.

Звернення громадян. «Керуючись Конституцією України, Законом України «Про звернення громадян», Указом Президента України від 07.02.2008 № 109/2008 «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування», розпорядженнями голови обласної державної адміністрації, міського голови та голів райрад виконкоми міської ради та районних у місті рад спрямовують свою роботу на реалізацію конституційного права кожного громадянина на особисте звернення до органів місцевого самоврядування, дотримання строків розгляду та якісне вирішення питань, порушених у зверненнях» [30].

«У зверненнях, які надійшли до органів місцевого самоврядування за 2021 рік, порушено 9065 питань. Найбільшою є кількість звернень з питань надання послуг мешканцям будинків – 4630 (51,11% від загальної кількості). Значна кількість звернень надійшла з питань житлової політики – 762 (8,4%), земельних відносин – 631 (7,0%), сім'ї, дітей, молоді, гендерної рівності, фізичної культури і спорту – 573 (6,3%), соціального захисту населення – 509 (5,6%), охорони здоров'я – 251 (2,8%), питання транспорту і зв'язку – 249 (2,7%), забезпечення дотримання законності та охорони правопорядку – 245 (2,7%), діяльності органів місцевого самоврядування – 167 (1,8%), освіти, науки, науково технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності – 166 (1,8%), екології та природних ресурсів – 77 (0,8%), діяльності місцевих органів виконавчої влади – 70 (0,8%), праці і заробітної плати – 69 (0,8%), державного будівництва, адміністративно-територіального устрою – 48 (0,5%), фінансової, податкової, митної політики – 32 (0,4%), діяльності центральних органів виконавчої влади – 16 (0,2%), інші питання – 570» [30].

За 2021 рік було проведено 12 сходів та 23 інформаційних зустрічей за участю керівників структурних підрозділів виконкомів міської та районних у місті рад, керівників підприємств-надавачів послуг [30].

Згідно із затвердженим графіком було проведено 27 перевірок додержання законодавства про звернення громадян. При проведенні перевірок керівникам та посадовим особам надавалася методична і практична допомога [30].

До Криворізької міської ради протягом 2021 року надійшло 187 петицій, 18 з яких набрали необхідну кількість голосів та були розглянуті міською радою.

За звітній період було підготовлено 47 моніторингів звернень громадян та опубліковано на офіційному вебсайті Криворізької міської ради та її виконавчого комітету в мережі Інтернет.

За 2021 рік питання роботи зі зверненнями громадян заслуховувалися 10 разів на засіданнях виконкомів міської та районних у місті рад.

Від контакт-центру «Гаряча лінія голови облдержадміністрації» надійшло 4760 звернень. 61,3% (2962) складають питання з надання послуг мешканцям будинків.

Від державної установи «Урядовий контактний центр» за 2021 рік надійшло 13840 звернень. 55,5% (7685) від загальної кількості питань складають питання з надання послуг мешканцям будинків.

Інформація про стан роботи зі зверненнями громадян систематично висвітлюється на офіційному веб-сайті Криворізької міської ради та її виконавчого комітету в мережі Інтернет.

Робота зі зверненнями громадян знаходиться на постійному контролі у виконкомах міської та районних у місті рад.

«Виконавчий комітет Покровської районної у місті ради проводить роботу із зверненнями громадян відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян», Указу Президента України від 07.02.08 № 109 «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів місцевого самоврядування» [31].

За 2021 р. до виконкому Покровської районної у місті ради надійшло 3973 звернення громадян: поштою – 535, інформаційні запити – 76, «пряма телефонна лінія» виконкому районної у місті ради – 362, державна установа «Урядовий контактний центр» – 1009, контакт-центр «Гаряча лінія голови Дніпропетровської облдержадміністрації» – 338, контакт-центр 15-20 – 1653, табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Динаміка звернень громадян виконкому Покровської районної у місті ради, 2018-2021 рр. (складено за даними [32])

Джерела надходження звернень	2018	2019	Відхилення		2020	Відхилення		2021	Відхилення	
			Абс.	%		Абс.	%		Абс.	%
Пошта	874	1134	260	29,7	709	-425	-37,5	535	-174	-24,5
Особистий прийом	806	950	144	17,9	95	-855	-90,0	-	-95	-100,0
Інформаційні запити	83	100	17	20,5	88	-12	-12,0	76	-12	-13,6
«пряма телефонна лінія» виконкому міськради	41	76	35	85,4	16	-60	-78,9	-	-16	-100,0
«пряма телефонна лінія» виконкому районної у місті ради	292	315	23	7,9	516	201	63,8	362	-154	-29,8
державна установа «Урядовий контактний центр»	1370	1321	-49	-3,6	1293	-28	-2,1	1009	-284	-22,0
контакт-центр «Гаряча лінія голови Дніпропетровської облдержадміністрації»	784	611	-173	-22,1	737	126	20,6	338	-399	-54,1
контакт-центр 15-20	-	-	-	-	557	557	100,0	1653	1096	196,8
Всього	4250	4507	257	6,0	4011	-496	-11,0	3973	-38	-0,9

Протягом 2021 року кількість звернень зменшилася на 38 одиниць (або на 0,9%); при цьому на 24,5 % (або на 174 од.) зменшилася кількість звернень, надісланих поштою; на 29,8 % (або на 154 од.) спостерігається зменшення звернень через «прямую телефонну лінію» виконкому районної в місті ради; на 54,1 % (або на 399 од.) зменшилася кількість звернень населення через контакт-центр «Гаряча лінія голови Дніпропетровської облдержадміністрації». Але при цьому майже в 3 рази збільшилися звернення через контакт-центр 15-20, який діє на підставі рішення виконкому Криворізької міської ради від 22.07.2020р. № 339 «Про затвердження Регламенту Контакт-центру виконкому Криворізької міської ради та Класифікатора основних заявок мешканців міста» (зі змінами).

Е-сервіс Контакт-центр м. Кривий Ріг створений з метою підвищення ефективності розв'язання та оперативного виконання проблемних питань мешканців міста, вирішення яких віднесено до компетенції органів місцевого самоврядування, покращення зворотного зв'язку між місцевою владою, підприємствами, установами, організаціями, що надають послуги та мешканцями міста. Контакт-центр – це інноваційний та ефективний інструмент роботи із заявками громадян, рис. 2.3

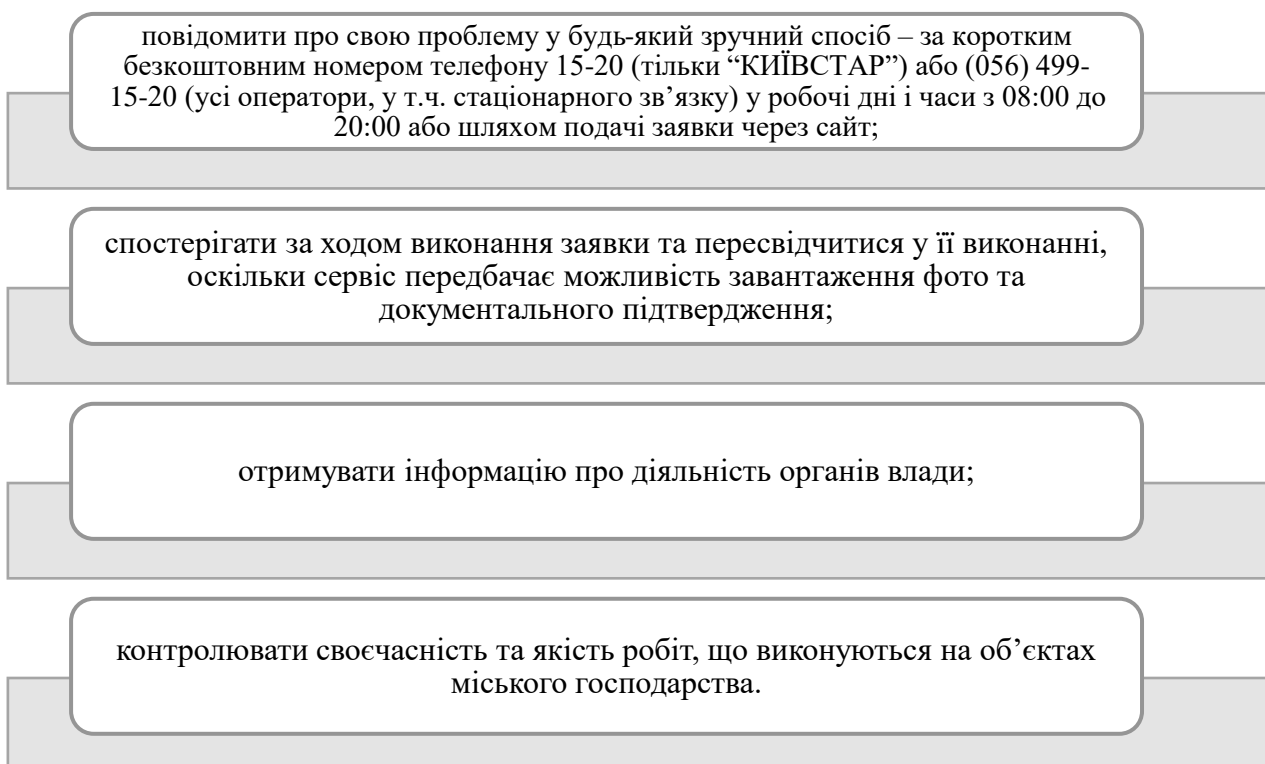

Рисунок 2.3 – Можливості е-сервіс Контакт-центр м. Кривий Ріг (складено за даними [32])

За рахунок чіткої системи контролю та зворотного зв'язку мешканець може бути впевненим у тому, що його заявка не загубиться та буде виконана.

Аналіз звернень свідчить, що найбільшою на кінець 2021 року є кількість звернень з питань житлово-комунального господарства – 2904, що складає 73,2 % від загальної кількості звернень. Це звернення з питань незадовільного стану

прибудинкових територій та доріг, благоустрою, ремонту покрівель та міжпанельних швів, відновлення зовнішнього освітлення, реконструкції контейнерних майданчиків, рис. 2.4.

Значна кількість звернень надійшла з соціальних питань - 377, що складає 9,5% від загальної кількості. Це звернення з питань надання соціальних допомог, призначення субсидії та інші.

Протягом 2021 року до відділу реєстрації місця проживання громадян звернулись 10163 чоловіки. Здійснено 1 виїзд у Мобільному офісі. Протягом 2021 року через сервіс «Малютко» відділом було зареєстровано 405 малюків. Протягом 11 місяців 2021 року отримано та опрацьовано 17149 запитів щодо доступу до персональних даних від органів державної влади, установ та організацій, а саме від Жовтневого районного суду, Покровського ВДВС м. Кривий Ріг ГТУЮ у Дніпропетровській області, Покровського РВ філії ДУ «Центр пробації» у Дніпропетровській області та нотаріусів.

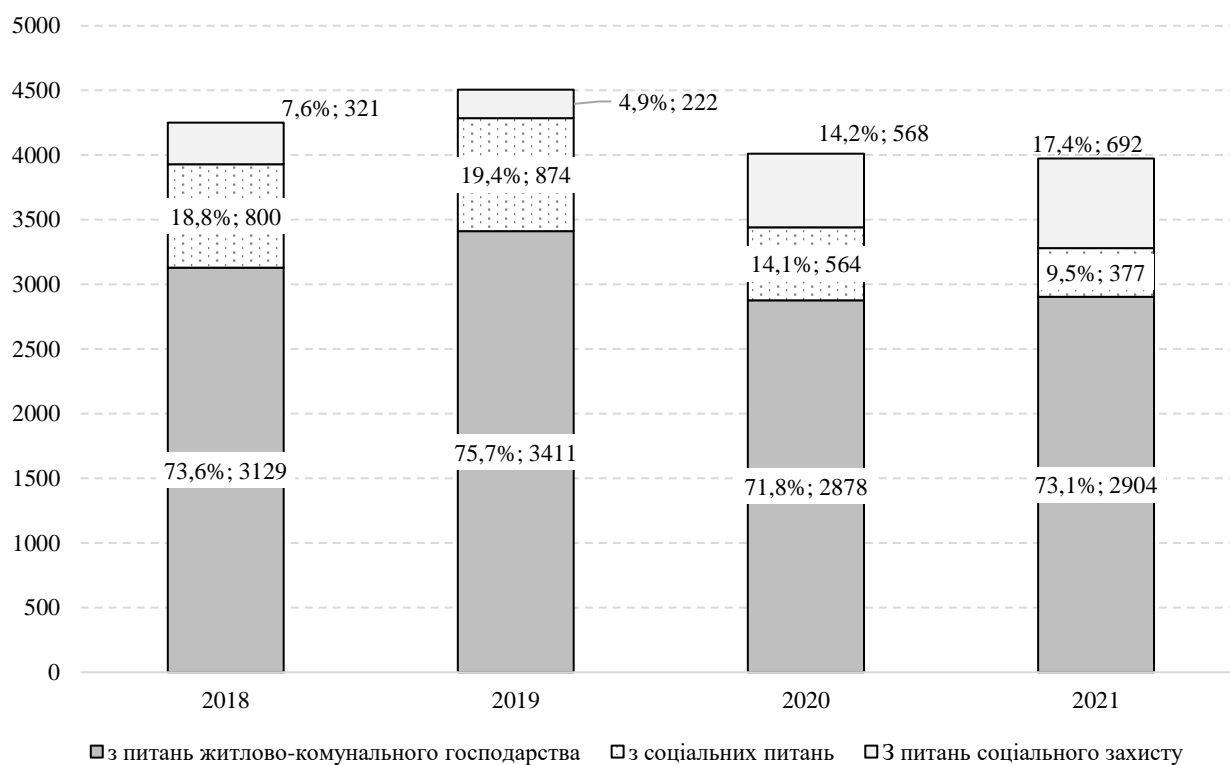

Рисунок 2.4 – Динаміка звернень громадян виконкому Покровської районної в місті ради, 2018-2021 рр. (побудовано за даними [32])

Електронна петиція – це програмний комплекс, що надає широкому загалу можливості створення та/або підпису петицій в електронному вигляді для подальшого відправлення на розгляд представниками місцевої влади.

Електронна петиція – сприяє спрощенню роботи зі зверненнями від громадян та розроблений відповідно до вимог Закону України "Про звернення громадян" та Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про звернення громадян" щодо електронного звернення та електронної петиції"

Подати та переглянути всі електронні петиції, адресовані Криворізькій міськраді, можна на Сервісі електронних петицій – <https://pet.kr.gov.ua/> [33].

Для того, щоб електронна петиція потрапила на розгляд міськрадою, вона має зібрати не менше 1000 підписів жителів Кривого Рогу протягом не більше трьох місяців зі дня її оприлюднення. Така вимога прописана в Порядку розгляду електронної петиції до міськради, затвердженому рішенням від 31.01.2018 № 2408.

«Впродовж 2021 року такий інструмент громадської участі, як електронна петиція, набув певної популярності серед криворіжців: було зареєстровано 213 петицій від фізичних осіб. Ще 1 петиція подана від громадського об'єднання, яке здійснює збір підписів на її підтримку» [34].

Наразі 16 петицій (7,5 %), зареєстрованих у 2021 році, отримали відповідь міськради. 64 петиції ще перебувають у стадії збору підписів; 2 вже набрали необхідну кількість підписів та чекають на розгляд; 4 петиції знаходяться на розгляді міськрадою, рис. 2.5.

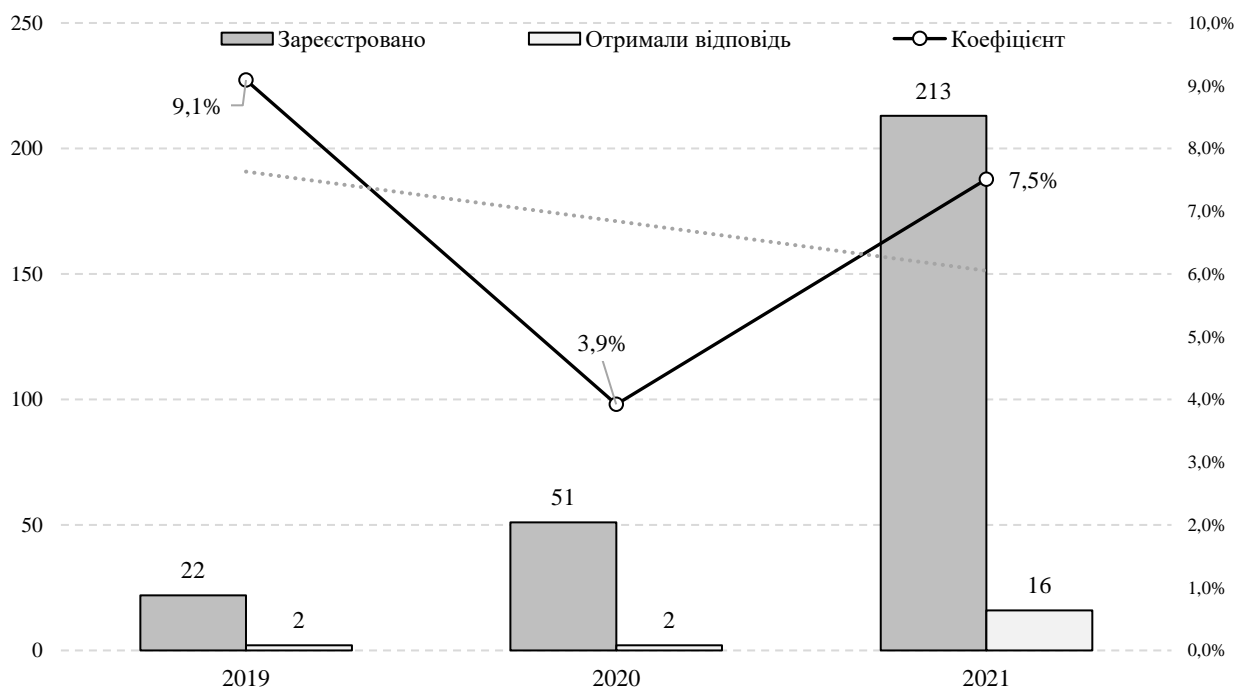

Рисунок 2.5 – Динаміка електронних петицій від громадськості м. Кривий Ріг, 2018-2020 рр. (складено за даними [35])

Активність криворіжців щодо створення та підписання таких електронних звернень виросла порівняно з попередніми роками. Впродовж 2020 року була зареєстрована 51 петиція, відповідь отримали 2 з них. У 2019 році відповідно 22 та 2 петиції [35].

Коефіцієнт відповіді на електронні петиції має тенденцію до зменшення, але потенційно ще 6 петицій мають ймовірність позитивної відповіді.

За результатами розгляду петицій у 2021 року, криворізька міськрада підтримала вирішення таких питань [35]:

- Фінансова допомога на лікування маленького криворожанина Максимки
- Дистанційне навчання

- Забезпечення фінансування молоді у віці 18-23 років, зі статусом інвалід дитинства на рівні забезпечення дітей з інвалідністю до 18 років
- Започаткувати в м. Кривому Розі програму по забезпеченню дітей, хворих на цукровий діабет 1 типу, інсулінозалежним медичним приладом Помпа та витратними матеріалами до нього
- Припинити незаконну роботу кар'єрів у центрі міста
- Розгляд подовження руху тролейбусів від зупинки КМРЗ до ДПТНЗ «КНВЦ» (у минулому зупинка «ШПФ»)
- Досить оббирати криворіжців на кладовищах!
- Заміна аварійних вікон у Криворізькій Гімназії №97
- Реклама на вулицях міста
- Визнати котів частиною екосистеми міста Кривий Ріг

Громадський бюджет (бюджет участі). Конкурс проєктів місцевого розвитку «Громадський бюджет» проводиться в Кривому Розі шостий рік поспіль і має на меті залучення громади міста до ухвалення управлінських рішень, сприяє зростанню рівня довіри між мешканцями та органами місцевої влади, поглибленню співпраці з громадськими організаціями та кращому розумінню владою потреб громадян.

За шість років, починаючи з 2016, у Кривому Розі успішно проведено сім конкурсів. Активною громадою було подано 892 проєктні заявки на суму понад 426 млн грн, з яких 354 проєкти на суму майже 147 млн грн криворіжці обрали переможцями. За роки тісної плідної взаємодії влади з мешканцями міста конкурс проєктів місцевого розвитку «Громадський бюджет» став однією з можливостей разом робити Кривий Ріг кращим.

2.3. Аналіз реалізації бюджету участі («Громадський бюджет») у місті Кривий Ріг

В контексті досліджуваної проблеми особливо доречно, що запропонований у Кривому Розі механізм «Громадського бюджету» передбачає безпосереднє залучення місцевих мешканців до процесу прийняття рішень щодо розвитку громад. Останній переконливо демонструє відкритість влади до громади, її прагнення до прозорого розподілу коштів локальних бюджетів на відповідальний розсуд місцевої громади.

Важливо розуміти, що проєктний кейс у структурі «Громадського бюджету» став результатом спільних дискусій містян щодо пріоритетів громади. Останній, безумовно, враховує місцеві умови та можливості. Важливим показником громадського обговорення зазначеного кейсу є результативність залучення мешканців до процесу реалізації «бюджету участі», про що і свідчить динаміка кількості поданих проєктів, рис. 2.6.

Щороку бюджет участі зазнає позитивних змін: за результатами моніторингу попередніх конкурсів змінюються умови та підходи до його проведення, додаються нові групи проєктів, змінюються правила та розширюються можливості голосування мешканцями міста.

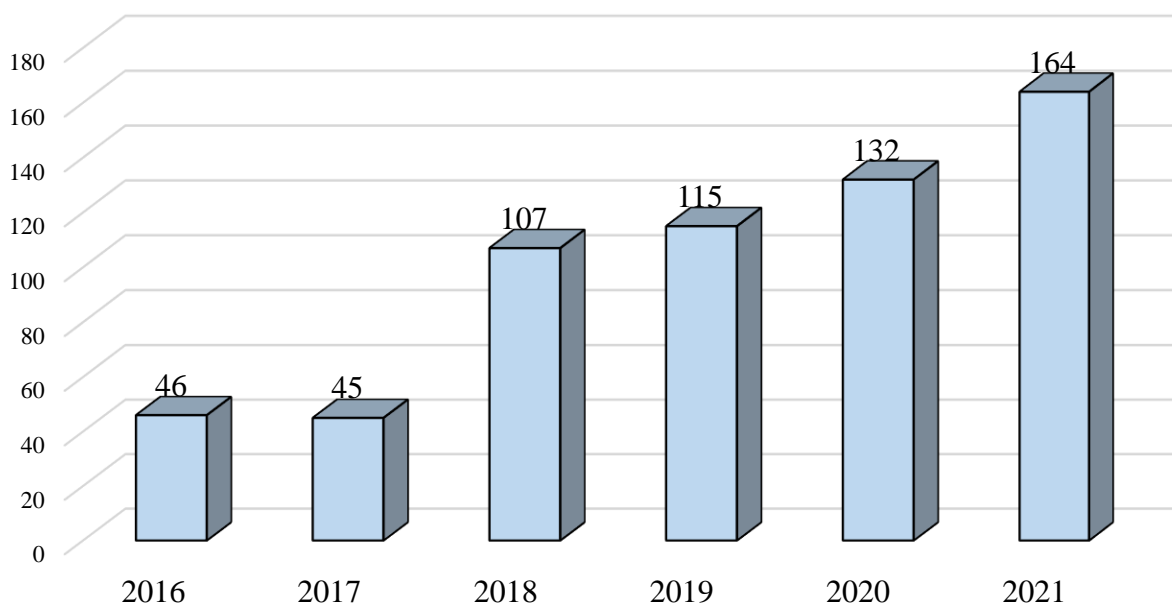

Рисунок 2.6 – Кількість проєктів, поданих до «Громадського бюджету», м. Кривий Ріг, 2016-2021 рр. (складено та доповнено за даними [36, 37])

Трансформація бюджету участі та, як результат, успішна реалізація проєктів-переможців у Кривому Розі – це реальні приклади спільної праці, об'єднання зусиль та інтересів міської влади з мешканцями, у тому числі молоддю, що має на меті сталий розвиток міста та покращення рівня життя городян.

Умови участі в конкурсі проєктів місцевого розвитку «Громадський бюджет», реалізація яких планується у 2022 році, було спрощено, рис. 2.7.

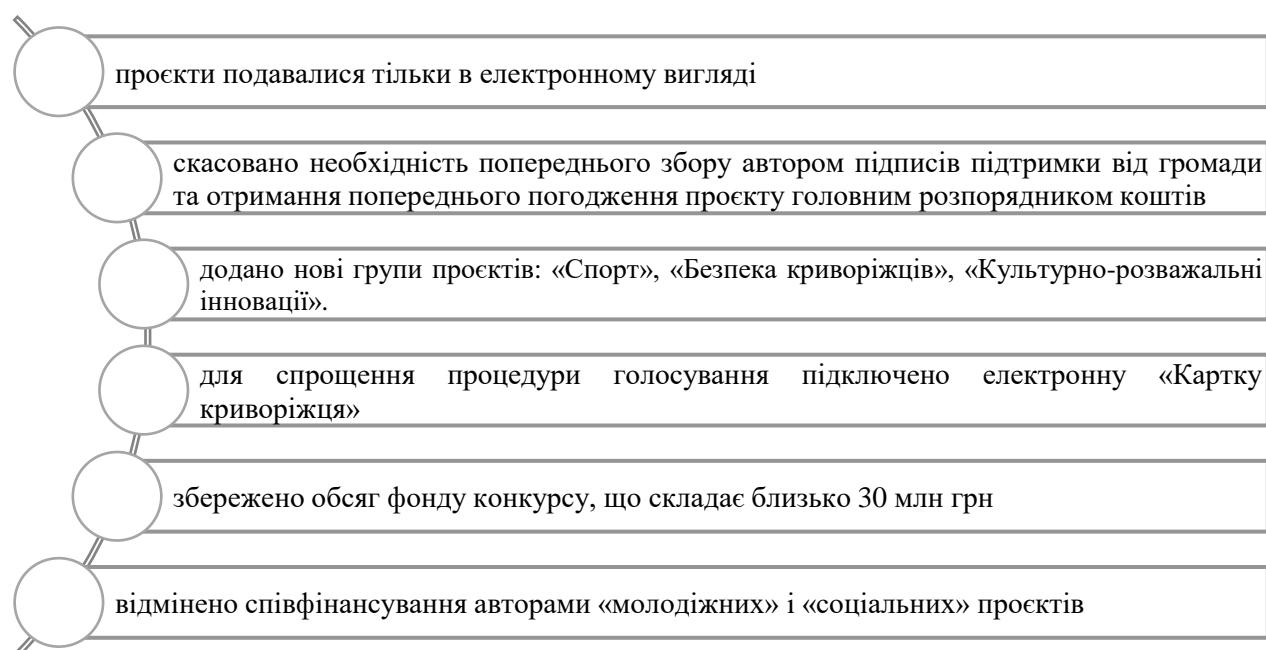

Рисунок 2.7 – Зміни в умовах участі в конкурсі проєктів місцевого розвитку «Громадський бюджет» в 2021 р.

«Активність мешканців м. Кривий Ріг підтвердила правильність введених змін. Ознайомитися з результатами проведення конкурсів «Громадський бюджет» та зі змістом проєктів можна на сайті Громадський проєкт «Кривий Ріг» [38, 39]

У конкурсі проєктів місцевого розвитку «Громадський бюджет», реалізувати які було заплановано у 2021 році, основний акцент зроблено на окремих пільгових категоріях мешканців Кривого Рогу та особах, які перебувають у складних життєвих обставинах. Як результат, з 57 проєктів-переможців 13 визначено в новій категорії «Соціальні проєкти», з яких автори двох проєктів – «нові криворіжці» (внутрішньо переміщені особи). Упродовж звітнього року із загальної кількості проєктів-переможців реалізовано 46 («соціальні» проєкти виконані в повному обсязі). Заходи з реалізації восьми проєктів-переможців буде завершено у 2022 році, а 3 проєкти з ініціативи авторів були скасовані.

Під час голосування, що тривало 14 календарних днів, за проєкти проголосувало 102,5 тис. мешканців міста, електронною системою зареєстровано 427,7 тис. голосів, рис. 2.8.

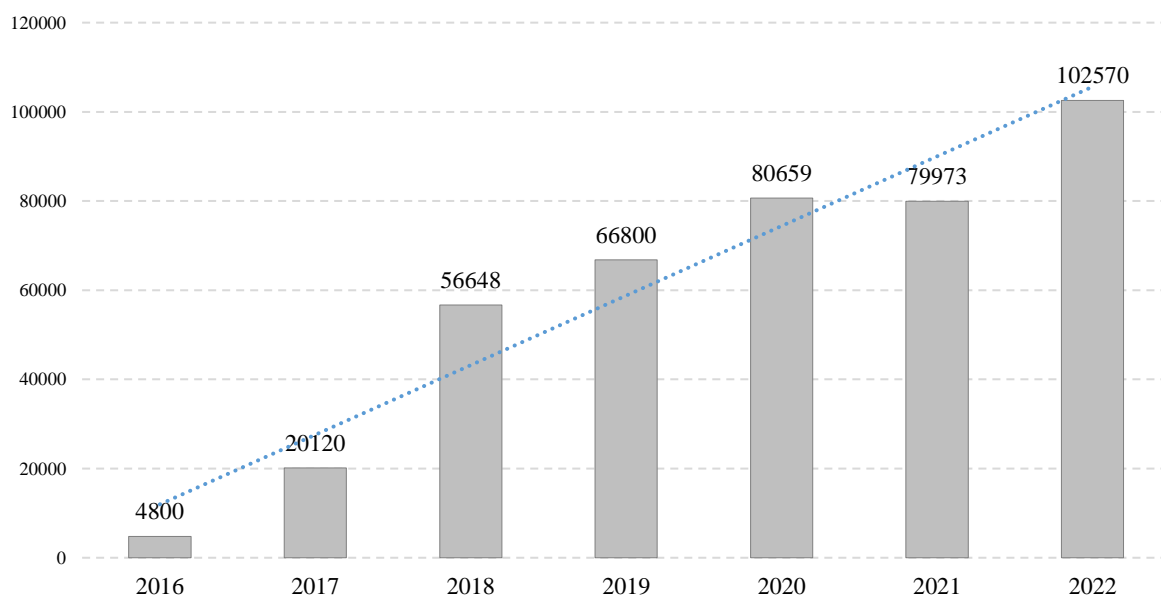

Рисунок 2.8 – Динаміка голосування за «Громадський бюджет», 2016-2022 рр. (рік реалізації проєктів)

У порівнянні з показниками голосування, проведеного у 2016 році, активність криворіжців зросла у 21,4 рази, що підтверджує зацікавленість і збільшення рівня довіри громади до конкурсу та до влади. Голосування у 2021 році проводилося в електронному вигляді, пункти письмового голосування працювали за графіком тільки для внутрішньо переміщених осіб. Для процедури голосування вперше впроваджено механізм застосування багатофункціональної електронної «Картки криворіжця».

Напрямки проєктів «Громадського бюджету»: соціальні проєкти, муніципальні проєкти великі, муніципальні проєкти малі, молодіжні проєкти,

дошкільні та позашкільні навчальні заклади, шкільні заклади, рис. 2.9.

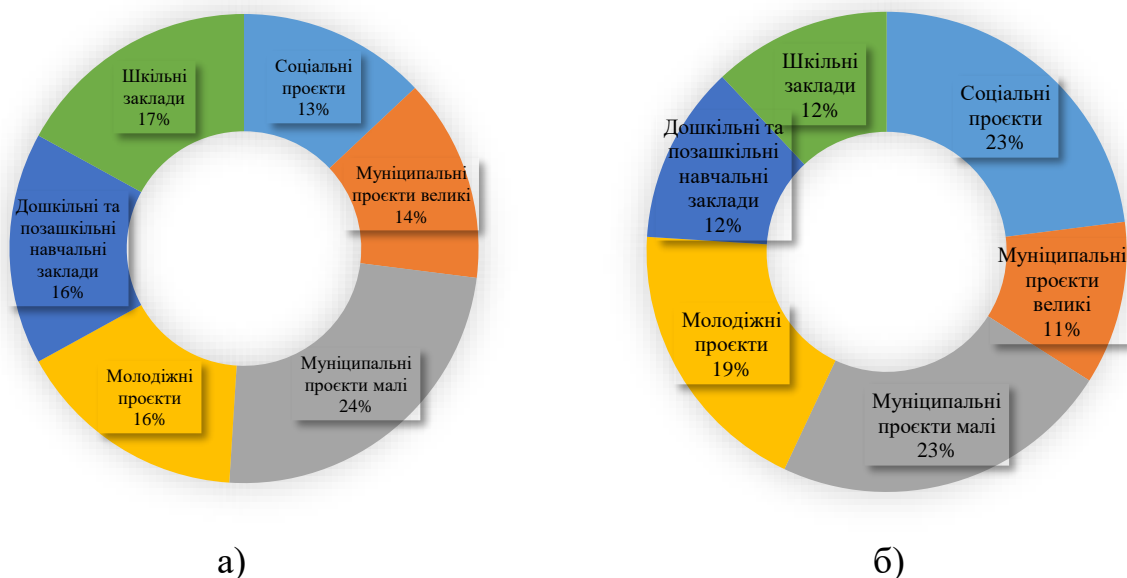

Рисунок 2.9 – Структура «Громадського бюджету» за категоріями проектів, м. Кривий Ріг (2020-2021 рр.)

За результатами голосування мешканцями міста в конкурсі проектів місцевого розвитку «Громадський бюджет», реалізація яких планується у 2022 році, визначено 59 проектів-переможців, з яких 21 у нововведених групах: 8 проектів – «Безпека криворіжців», 10 – «Спорт», 3 – «Культурно-розважальні інновації», додаток Г.

Проекти-переможці в групі «Освітні» (14 проектів) були спрямовані на благоустрій території, безпечне перебування здобувачів освіти та вихованців у закладах, облаштування дитячих і спортивних майданчиків, осучаснення шкільних приміщень, створення безбар'єрних інтерактивних та інноваційних просторів для проведення занять у нестандартній формі, створення STEM-лабораторій з робототехніки, біохімії, фізики, астрономії та природознавства.

У групі «Благоустрій мікрорайонів» 10 проектів-переможців, завдяки реалізації яких у 2022 році в Кривому Розі мали б з'явитися нові спортивні та дитячі ігрові майданчики. Низка проектів цієї групи спрямована на благоустрій громадських просторів, відновлення пам'яток, створення комфортних зон для відпочинку та дозвілля городян.

У групі «Молодіжні» 6 проектів, що перемогли, спрямовані на проведення різноманітних заходів: спортивних, танцювальних і тематичних фестивалів. Уперше в місті для молоді відбудеться інтелектуальний фестиваль знань та інновацій «Пікнік науки».

У рамках реалізації трьох проектів-переможців у групі «Культурно-розважальні інновації» планувалося проведення 2 фестивалів та створення сучасних артоб'єктів (муралів).

8 проєктів перемогли в групі «Безпека криворіжців», що передбачали встановлення в громадських місцях систем відеоспостереження, облаштування нових зупиночних павільйонів та створення безпечних умов на вже наявних.

У Комунальному підприємстві «Центр поводження з безпритульними тваринами» Криворізької міської ради планувалося створення окремих вольєрів для великих бездоглядних агресивних собак.

У 2022 році планувалися спортивні турніри з кросфіту, спортивної акробатики, відбудеться фестиваль єдиноборств і змагання з мотокросу. Традиційним для міста є проведення веломарафону «Залізна сотня», що започаткований завдяки перемозі у 2016 році проєкту з аналогічною назвою. У рамках реалізації проєктів у групі «Спорт» планувалося встановлення вуличних тренажерів, тенісних столів, облаштування нових скеледромів, волейбольного майданчику, футбольно-баскетбольного поля.

Соціальних проєктів-переможців – 8, у результаті реалізації яких у районних закладах соціального захисту населення планувалося облаштування сучасної соціальної майстерні, модернізація приміщення для занять спортивними практиками, обладнання харчоблоку, придбання гаджетів та технічного обладнання для навчання непрацездатних громадян. У Комунальній установі «Центр соціальної реабілітації дітей з інвалідністю» Криворізької міської ради планувалося створення казкової соляної кімнати для профілактики та лікування захворювань дихальної системи.

У межах виконання «Плану дій з реалізації у 2020-2022 роках Стратегічного плану розвитку міста Кривого Рогу на період до 2025 року» [40] комунальним підприємством «Інститут розвитку міста Кривого Рогу» було проведено соціологічне опитування мешканців стосовно визначення умов реалізації заходів партиципаторного бюджету.

На основі аналізу напрямків діяльності, що були визначені пріоритетними, виокремлено 5 індикаторів дослідження та обґрунтовано структуру застосованого інструментарію. Соціологічне опитування мешканців міста стосовно особливостей розвитку партиципаторного бюджету у Кривому Розі передбачало отримання результатів з таких питань:

- 1) рівень активності мешканців Кривого Рогу;
- 2) рівень поінформованості (обізнаності) мешканців Кривого Рогу;
- 3) наявність зовнішнього тиску на мешканців Кривого Рогу;
- 4) прагнення участі мешканців міста у програмі «Громадський бюджет»;
- 5) основні перешкоди, виявлені у мешканців міста Кривого Рогу, що пов'язані з їх участю у програмі «Громадський бюджет» [36, 37].

Слід підкреслити, що за результатами соціологічного дослідження, проведеного у 2020 році, було отримано кілька груп даних. Так, за індикатором «Рівень активності мешканців міста» показники є такими: високий рівень - 46%; достатній рівень - 39%; низький рівень – 15%, рис. 2.10

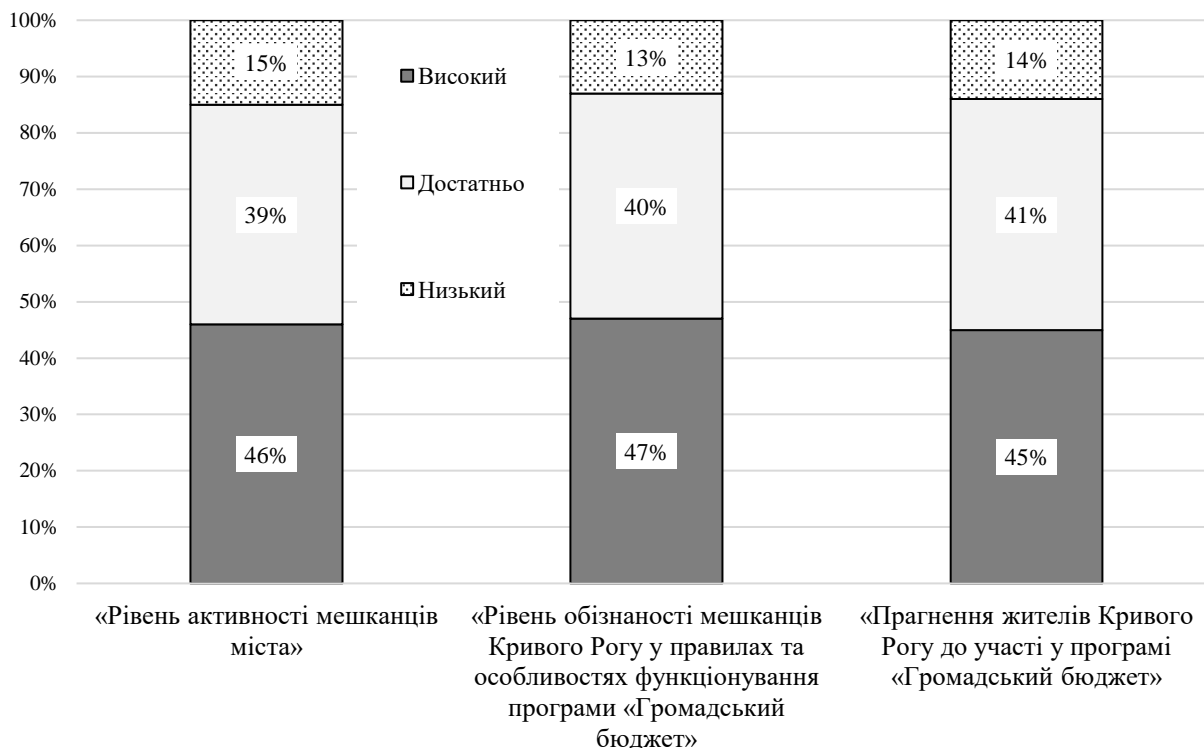

Рисунок 2.10 – Індикатори «Рівень активності мешканців міста» та «Рівень обізнаності мешканців Кривого Рогу у правилах та особливостях функціонування програми «Громадський бюджет», результати опитування 2020 р. (за даними [36, 37])

«Дані за індикатором «Рівень обізнаності мешканців стосовно правил та особливостей функціонування програми «Громадський бюджет» розподілилися наступним чином: високий рівень - 47%; достатній рівень - 40%; низький рівень - 13%. Достатній, але не високий, рівень суспільної активності та поінформованості мешканців Кривого Рогу свідчить про необхідність проведення відповідних інформаційних заходів, зокрема, цільових лекцій для різних груп населення».

«Важливим заходом у контексті функціонування «Громадського бюджету» у Кривому Розі є проведення різноманітних занять-тренінгів, під час яких мешканці міста можуть отримати технічні знання, актуальні уміння та навички, наприклад, ознайомитися з правилами дорожньої безпеки, законодавчими умовами чи обмеженнями щодо участі у тих чи інших проектах, вимогах голосування за них тощо. На наш погляд, цілком доречною є ідея щодо започаткування щорічних конференцій у вищих навчальних закладах з метою залучення студентства до активної участі у партиципаторному бюджеті» [36, 37].

За індикатором «Прагнення мешканців Кривого Рогу до участі у програмі «Громадський бюджет», нами були отримані наступні дані: високий рівень - 45%; достатній рівень - 41%; низький рівень – 14%.

На нашу думку, інструментом залучення громадян до участі у програмі «Громадський бюджет» може стати впровадження зарубіжного досвіду. Останній пропонує різноманітні формати комунікацій, зокрема, вільна дискусія

за кавою, під час якої можна обговорити ідеї майбутніх проєктів, накреслити шляхи щодо їх практичної реалізації, визначити коло учасників та призначити відповідальних осіб.

У цілому, за результатами соціологічного дослідження, проведеного у 2020 році, нами встановлено, що серед проблем щодо власної участі у проєктах «Громадського бюджету» криворіжці, перш за все, вбачають «складність розробки проєкту» - 45% та доступність до інформації - 25%, рис. 2.11.

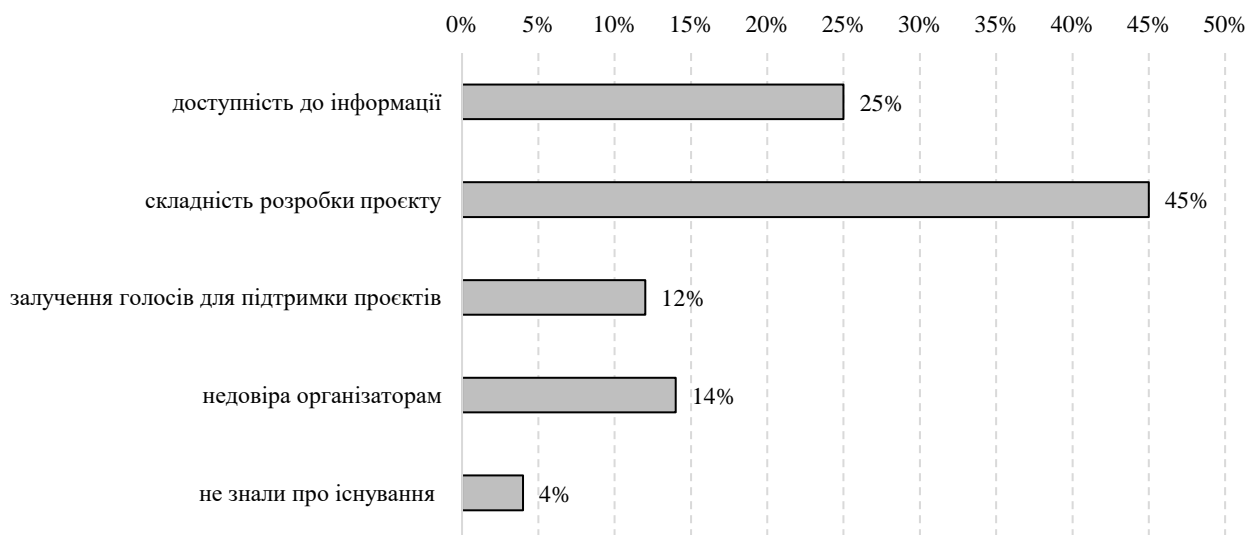

Рисунок 2.11 – Індикатор «Основні перешкоди на шляху до участі мешканців Кривого Рогу у програмі «Громадський бюджет», результати опитування 2020 р. (за даними [36, 37])

За індикатором «Рівень тиску на учасників голосування за проєкти «Громадського бюджету»», отримано такі результати опитування: тиск відчували - 33%; не відчували - 51%; не визначилися - 16%.

«Варто підкреслити, що реалізація міської програми «Громадський бюджет» безпосередньо впливає на якість життя населення міста, забезпечує участь громади у процесі його зростання. Окрім того, дана програма акцентує один з найважливіших пріоритетів у забезпеченні відповідальності влади та бізнесу, а саме, сприяє зміцненню середнього класу як соціального стабілізатора і певного гаранта фінансової підтримки міської громади, вирішує проблему скорочення бідності, що є джерелом соціальної нестабільності не тільки на загальнодержавному, але й на регіональному рівнях. Соціально відповідальна влада, що сповідує ідеї сильної соціальної політики, мусить уникати різкої диференціації доходів у суспільстві, унеможливити виникнення соціальної прірви між багатими і бідними, що породжує дезінтеграційні процеси та руйнування суспільства у такому важливому параметрі, як соціальна єдність. Влада має нести відповідальність за рівень освіти і охорони здоров'я в країні, за демографічну ситуацію, за ступінь соціального захисту дітей, людей похилого віку, інвалідів тощо» [36, 37].

«Отже, механізм партиципаторного бюджету не є ідеальним. На

сьогоднішній день, він має низку недоліків, пов'язаних із відсутністю досвіду у питаннях впровадження партиципаторного бюджету, браком інформації у населення щодо переваг та можливостей щодо його застосування задля впливу на владу [37, 37]».

«Партиципаторне бюджетування в Україні, в цілому, та у м. Кривий Ріг, зокрема, безумовно, потребує подальших наукових досліджень та накопичення досвіду у його практичному втіленні. У зв'язку з цим, актуальним є проведення масових інформаційних кампаній, які б надихали членів громади до участі у житті міста та розробленні обґрунтованих проєктів щодо його подальшого розвитку» [36, 37].

ВИСНОВОКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Результати теоретичного та аналітичного дослідження залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад дозволили теоретично узагальнити і вирішити практичне завдання – сформулювати рекомендації активації залучення населення до прийняття рішень. Зміст основних висновків і рекомендацій полягає в наступному.

«Визначено, що прийняття управлінського рішення в органі влади – це комплекс різних за характером дій операційно об'єднаних в один процес, які в межах своїх повноважень ініціює спеціально уповноважена на таку діяльність посадова особа або особи, що в результаті має наслідком виникнення та/чи здійснення управлінського впливу на певну інституцію чи процес задля досягнення визначеної мети» [3].

Суспільний прояв ідей демократії участі або співучасті на рівні місцевих громад стосується залучення їх членів до участі у вирішенні питань місцевого значення, а також реального впливу на прийняття публічно-управлінських рішень. На місцевому рівні партисипативна демократія передбачає існування таких механізмів, за допомогою яких громадяни через щоденну роботу органу місцевого самоврядування мають можливість впливати на поточний процес прийняття рішень.

«Залучення громадян до процесу прийняття рішень є ключовим елементом належного (демократичного) врядування, яке за своєю суттю є: підзвітне громадянам та прозоре; чутливе; справедливе та інклюзивне (важлива думка усіх мешканців, а не лише тих, які мають своїх представників у радах різного рівня); ефективне та результативне; підзаконне; учасницьке; орієнтоване на згоду» [8].

Існують чотири рівні участі, розподілені від менш активних до найбільш активних: Інформація Консультація Діалог Партнерство. Інформація характеризується відносно низьким рівнем участі, який зазвичай складається з одностороннього надання інформації від органів державної влади, де не потрібно і не очікується взаємодії або участі громадськості. Консультації передбачають висловлення думки громадськості стосовно конкретного питання або процесу за проханням органів державної влади. Діалог передбачає ініціацію від будь-якої із сторін, який в свою чергу може бути широким або ґрунтуватись на основі співробітництва. Партнерство це найвищий рівень залучення, де громадськість та органи державної влади тісно співпрацюють. Партнерство може включати такі заходи, як делегування конкретного завдання, наприклад, у сфері надання послуг, а також форуми участі і створення органів із прийняття спільних рішень, включаючи питання фінансового забезпечення.

В Україні до найрозповсюджених форм залучення громадян до процесу прийняття управлінських рішень на місцевому та регіональному рівнях можна віднести збори громадян, місцеві ініціативи, залучення до процедури прийняття рішень органів самоорганізації населення та спеціально створених дорадчих органів громадського контролю при органах виконавчої влади (громадські ради).

Варто зауважити, що при здійсненні будь-яких дій з метою соціальної, економічної та культурної активізації громадян необхідно реально, а не формально залучати мешканців до обговорення та вирішення справ у власній громаді. В кінцевому результаті мешканці повинні взяти на себе співвідповідальність за процеси на місцях.

«Однією із поширених форм залучення населення є звернення. Закон України «Про звернення громадян» регулює питання практичної реалізації громадянами України наданого їм Конституцією України права вносити в органи державної влади, об'єднання громадян відповідно до їхнього статуту пропозиції щодо поліпшення їхньої діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів. Закон надає громадянам України можливість брати участь в управлінні державними і громадськими справами для поліпшення роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, для обстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення» [16].

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що сільські, селищні, міські, районні в місті (у разі їх створення) ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення й наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна [7]. Правовий статус, порядок організації та діяльності органів самоорганізації населення за місцем проживання визначаються. Законом України «Про органи самоорганізації населення». Відповідно до цього закону, органи самоорганізації населення (ООН) – представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їхніх частин, для вирішення завдань, передбачених цим Законом [21].

«До однієї із найбільш практично значущих методів залучення громадськості до управління є бюджет участі. Громадський бюджет – демократичний процес, який надає можливість кожному жителю брати участь у розподілі коштів місцевого бюджету через створення проектів для покращення міста та/або голосування за них. це механізм для того, аби знаходити порозуміння між владою та людьми, долати корупцію, робити громаду кращою та дати можливість кожному мешканцеві відчувати причетність то громадських справ та відповідальність за те, яким буде його громада» [17].

Аналітичне дослідження проблеми проводилося за даними Криворізької міської ради та Покровської районної в місті ради. Місцеве самоврядування у місті Кривий Ріг здійснюється територіальною громадою міста як безпосередньо, так і через Криворізьку міську раду, районні в місті ради та їх виконавчі органи, які обираються відповідно до Закону України «Про місцеві вибори» і органами самоорганізації населення.

Система місцевого самоврядування у місті Кривий Ріг згідно Статуту територіальної громади м. Кривого Рогу включає: територіальну громаду міста; міського голову; міську раду; виконавчі органи міської ради; районні ради; виконавчі органи районних у місті рад; органи самоорганізації населення.

На момент проведення дослідження реалізується Програма сприяння розвитку місцевого самоврядування в м. Кривому Розі на 2017–2022 роки, яка передбачає такі напрямки: сприяння депутатській діяльності; висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування; організація діяльності органів самоорганізації населення, участь громадських та політичних організацій у громадському житті міста; проведення урочистостей з нагоди державних, професійних свят, пам'ятних і знаменних дат, протокольних заходів, відзначення кращих представників Криворізької міської територіальної громади; навчання, підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування, проведення навчальних семінарів, тренінгів; співробітництво з асоціаціями, створеними органами місцевого самоврядування, центральними органами влади, неурядовими установами, організаціями. У 2021 році на виконання заходів Програми витрачено 576 883,37 грн, що на 31,8 % (або на 139 279,81 грн) більше за 2020 рік.

Залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад м. Кривий Ріг реалізується всіма можливими методами та формами (звернення громадян, електронні петиції, доступ до інформації, збори за місцем проживання, органи самоорганізації населення, місцеві ініціативи, громадські слухання, дорадчо-консультативні органи (громадські ради), регуляторна політика, громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади, громадська антикорупційна експертиза нормативно-правових актів, громадський бюджет).

Однією із важливих складових частини громади міста, які відіграють неабияку роль у діяльності органів місцевого самоврядування та територіальної громади в цілому є органи самоорганізації населення. В м. Кривий Ріг створено електронний інформаційний ресурс «Органи самоорганізації населення міста Кривого Рогу» з детальною інформацією про нормативні документи детальний алгоритм створення органів самоорганізації населення в місті, а також переліками комітетів: будинкових, вуличних, квартальних, мікрорайонів.

Станом на кінець 2021 року у місті Кривому Розі діють 1 487 органів самоорганізації населення. Виконкомами районних у місті рад з представниками органів самоорганізації населення у 2021 році проведено 30 нарад, семінарів-навчань, сходів громадян за місцем проживання, інформаційних зустрічей, на яких розглядалися актуальні питання підготовки й проведення загальних зборів жителів, переобрання складу будинкових комітетів, упровадження багатофункціональної «Картки криворіжця», правового забезпечення взаємовідносин між споживачами та підприємствами-надавачами комунальних послуг.

З метою налагодження ефективної взаємодії з громадськістю, залучення представників інститутів громадянського суспільства до вирішення питань життєдіяльності Криворізької міської територіальної громади утворено тимчасовий консультативно-дорадчий орган - Громадську раду при виконкомі міської ради, до складу якої увійшли представники 25 громадських організацій різних напрямів діяльності.

Виконуючи делеговані повноваження, виконком Покровської районної в місті ради протягом поточного року здійснював координацію роботи органів самоорганізації населення, сприяв залученню їх до вирішення питань місцевого значення, задоволення культурних, соціальних та інших потреб мешканців. На кінець 2020 року у районі функціонують територіальні комітети: 44 - квартальні (в секторі індивідуальної забудови), 321 - будинкових; 160 - ОСББ, 34 - житлово-будівельних кооперативи.

У зверненнях, які надійшли до органів місцевого самоврядування за 2021 рік, порушено 9065 питань. Найбільшою є кількість звернень з питань надання послуг мешканцям будинків – 4630 (51,11% від загальної кількості). Значна кількість звернень надійшла з питань житлової політики – 762 (8,4%), земельних відносин – 631 (7,0%), сім'ї, дітей, молоді, гендерної рівності, фізичної культури і спорту – 573 (6,3%), соціального захисту населення – 509 (5,6%), охорони здоров'я – 251 (2,8%), питання транспорту і зв'язку – 249 (2,7%), забезпечення дотримання законності та охорони правопорядку – 245 (2,7%), діяльності органів місцевого самоврядування – 167 (1,8%), освіти, науки, науково технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності – 166 (1,8%), екології та природних ресурсів – 77 (0,8%), діяльності місцевих органів виконавчої влади – 70 (0,8%), праці і заробітної плати – 69 (0,8%), державного будівництва, адміністративно-територіального устрою – 48 (0,5%), фінансової, податкової, митної політики – 32 (0,4%), діяльності центральних органів виконавчої влади – 16 (0,2%), інші питання – 570.

Виконавчий комітет Покровської районної у місті ради проводить роботу із зверненнями громадян відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян», Указу Президента України від 07.02.08 № 109 «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів місцевого самоврядування». За 2021 р. до виконкому Покровської районної в місті ради надійшло 3973 звернення громадян: поштою – 535, інформаційні запити – 76, «пряма телефонна лінія» виконкому районної в місті ради – 362, державна установа «Урядовий контактний центр» – 1009, контакт-центр «Гаряча лінія голови Дніпропетровської облдержадміністрації» – 338, контакт-центр 15-20 – 1653.

Спрощенню роботи зі зверненнями від громадян сприяє електронна петиція – програмний комплекс, що надає широкому загалу можливості створення та/або підпису петицій в електронному вигляді для подальшого відправлення на розгляд представниками місцевої влади. Комплекс розроблений відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян» та Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції». Для того, щоб електронна петиція потрапила на розгляд міськрадою, вона має зібрати не менше 1000 підписів жителів Кривого Рогу протягом не більше трьох місяців зі дня її оприлюднення. Така вимога прописана в Порядку розгляду електронної петиції до міськради, затвердженому рішенням від 31.01.2018 № 2408.

Впродовж 2021 року такий інструмент громадської участі, як електронна петиція, набув певної популярності серед криворіжців: було зареєстровано 213

петицій від фізичних осіб. Ще 1 петиція подана від громадського об'єднання, яке здійснює збір підписів на її підтримку [34]. Наразі 16 петицій (7,5 %), зареєстрованих у 2021 році, отримали відповідь міськради. 64 петиції ще перебувають у стадії збору підписів; 2 вже набрали необхідну кількість підписів та чекають на розгляд; 4 петиції знаходяться на розгляді міськрадою.

Шостий рік поспіль в Кривому Розі проводиться конкурс проєктів місцевого розвитку «Громадський бюджет», на меті якого залучення громади міста до ухвалення управлінських рішень, що сприяє зростанню рівня довіри між мешканцями та органами місцевої влади, поглибленню співпраці з громадськими організаціями та кращому розумінню владою потреб громадян. В період 2016-2022 рр. активною громадою було подано 892 проєктні заявки на суму понад 426 млн грн, з яких 354 проєкти на суму майже 147 млн грн криворіжці обрали переможцями. За роки тісної плідної взаємодії влади з мешканцями міста конкурс проєктів місцевого розвитку «Громадський бюджет» став однією з можливостей разом робити Кривий Ріг кращим.

В контексті досліджуваної проблеми особливо доречно, що запропонований у Кривому Розі механізм «Громадського бюджету» передбачає безпосереднє залучення місцевих мешканців до процесу прийняття рішень щодо розвитку громад. Останній переконливо демонструє відкритість влади до громади, її прагнення до прозорого розподілу коштів локальних бюджетів на відповідальний розсуд місцевої громади.

Важливо розуміти, що проєктний кейс у структурі «Громадського бюджету» став результатом спільних дискусій містян щодо пріоритетів громади. Останній, безумовно, враховує місцеві умови та можливості. Важливим показником громадського обговорення зазначеного кейсу є результативність залучення мешканців до процесу реалізації «бюджету участі», про що і свідчить динаміка кількості поданих проєктів

У цілому, за результатами соціологічного дослідження, проведеного у 2020 році, встановлено, що серед проблем щодо власної участі у проєктах «Громадського бюджету» криворіжці, перш за все, вбачають «складність розробки проєкту» - 45% та доступність до інформації - 25%.

Механізм партиципаторного бюджету не є ідеальним. На сьогоднішній день, він має низку недоліків, пов'язаних із відсутністю досвіду у питаннях впровадження партиципаторного бюджету, браком інформації у населення щодо переваг та можливостей щодо його застосування задля впливу на владу. Партиципаторне бюджетування в Україні, в цілому, та у м. Кривий Ріг, зокрема, безумовно, потребує подальших наукових досліджень та накопичення досвіду у його практичному втіленні. У зв'язку з цим, актуальним є проведення масових інформаційних кампаній, які б надихали членів громади до участі у житті міста та розробленні обґрунтованих проєктів щодо його подальшого розвитку.

Отже, ключовими проблемами залучення населення до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад м. Кривий Ріг є наступні:

- При достатньо позитивних тенденціях залучення громадськості до прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад м. Кривий Ріг,

які виявлено під час проведеного дослідження, рівень активності / залученості населення в управлінні громадою залишається відносно невисоким.

- За даними рейтингування м. Кривий Ріг у 2020 році [45] зафіксовано невисокий рівень прозорості діяльності з боку органів місцевого самоврядування (59 балів із 100 можливих), що представляє перешкоду залученості населення в управлінні громадою.

- В результаті проведеного аналізу відзначено і низький рівень підзвітності органів місцевого самоврядування [45], 10 балів із 100 можливих.

- Звісно не можна не зазначити проблему використання інструментів громадської участі під час воєнного стану, що не висвітлено в представленому аналітичному дослідженні через брак інформації, але є важливим питанням, яке потребує вирішення.

Отже, проблема *недостатньої активності населення у справах територіальних громад*. Стимулювати розвиток громадської активності можливо через підвищення самоорганізації громади, усвідомлення її своєрідності, унікальності та перспективної спроможності, пошуку та залученню лідерів, стейкхолдерів (зацікавлених сторін) тощо. На рівні територіальної громади м. Кривий Ріг вже реалізуються Рекомендації СМ/Rec (2018)4 [41], які пропонують конкретні кроки, які сприятимуть заохоченню участі громадян в місцевому публічному житті.

На нашу думку, для активізації населення м. Кривого Рогу до участі у справах територіальної громади варто застосувати принципи Теорії підштовхування (NUDGE) – це інструмент підвищення ефективності комунікації держави і громадян.

У книзі Річарда Талера і Каса Санстейна «Поштовх до правильного вибору: здоров'я, фінанси і благополуччя» [42] викладено концепцію «підштовхування» до правильного вибору – автори назвали цю політику «лібертаріанський патерналізм». Якщо держава хоче домогтися від громадян бажаних економічних рішень, не вдаючись до прямого примусу, потрібно підштовхувати їх в потрібному напрямку через варіанти, які пропонуються за замовчуванням.

Наджинг – це поведінкова теорія, яка дає можливість впливати на вибір без заборон і примусу, тобто це система м'якого впливу. Автори пропонують вибудовувати систему навігації, котра повинна підштовхнути людину до «правильної відповіді», залишаючи при цьому її повну свободу робити все по-своєму. Ці твердження дозволили вченим-економістам і соціологам подивитися іншими очима на сам процес управління прийняттям рішень громадами.

Отже, варто створити або адаптувати існуючі підрозділи територіальної громади Кривого Рогу із функціями *nudgeunit*, який би брав участь в якості експерта в проектах територіальної громади м. Кривий Ріг. Подібні функції можуть бути покладені на Відділ підтримки локальних груп активності мешканців (Комунальне підприємство «Інститут розвитку міста Кривого Рогу» Криворізької міської ради).

Варто зазначити, що дія наджингу спостерігається під час реалізації програми «Громадський бюджет» в м. Кривий Ріг, про що свідчить і динаміка

залученості до проектної діяльності і до голосування за представлені проекти з боку населення громади. За роки реалізації програми населення територіальної громади м. Кривий Ріг пересвідчилося у спроможності благоустрою власного міста / району через їхню активну залученість до справи і це спонукає (підштовхує) їх активізуватися.

Невисокий рівень прозорості та низький рівень підзвітності органів місцевого самоврядування, що є однією з причин громадянської соціально-політичної пасивності. «Ця проблема поступово вирішується за допомогою вжиття органами державної влади комплексних заходів з інформування населення. Законодавчою базою врегулювання питання інформування населення є Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» та постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 року № 3 «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади». Дані нормативні документи зобов'язують органи місцевого самоврядування проводити через місцеві засоби масової інформації широку інформаційну роботу, організовувати роботу громадських приймалень, створювати консультативні центри, розробляти і постійно обновляти інформацію на власних Веб-сайтах, створювати «гарячі» телефонні лінії, розповсюджувати друковані інформаційні матеріали» [11]. Станом на початок 2022 року рівень прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування м. Кривий Ріг значно покращився, більшість зазначених зауважень з боку експерта [45] вдалося виправити. Представляється доцільним впровадити / активізувати систему менеджменту якості надання послуг та забезпечити доступ до світових, загальнонаціональних, регіональних інформаційних мереж для жителів громади, що підвищить рівень обізнаності населення територіальної громади.

Проблема використання інструментів громадської участі під час воєнного стану. «Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 12.03.2022 року № 263 «Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану» [43], органам місцевого самоврядування рекомендувалося зупиняти, обмежувати роботу інформаційних, інформаційно - комунікаційних та електронних комунікаційних систем, а також публічних електронних реєстрів, що призвело до обмеження в отриманні інформації громадян. Також на підставі цієї Постанови, а також керуючись рекомендаціями Асоціації міст України, деякі органи місцевого самоврядування зовсім зробили недоступною для перегляду свою офіційну веб-сторінку місцевої ради на період від 24 лютого 2022 року до травня 2022 року [43]. Закриття частково чи повністю веб-сторінок місцевих рад, що стало одним із заходів інформаційної безпеки персональних даних членів територіальної громади та публічних даних органів місцевого самоврядування, є важливим фактором зниження як громадської участі у процесі прийняття рішень, так і громадського контролю за діяльністю органів влади під час війни.

В рамках Проекту Ради Європи «Зміцнення громадської участі у демократичному процесі прийняття рішень в Україні» в червні 2022 року було проведено дослідження впливу воєнного стану на громадську участь в Україні, результати і висновки якого представляється доцільним імпантувати в практику територіальної громади м. Кривий Ріг, а саме:

- «перелік із наборів даних, до яких повинен бути забезпечений публічний доступ під час воєнного стану, має визначати уповноважений орган державної влади, але рекомендується долучити представників громадськості, органів місцевого самоврядування до визначення переліку наборів даних, які мають бути відкритими і оприлюднюватись на Єдиному порталі відкритих даних» [44].

- «застосовувати інструмент публічних консультацій, однак із обов'язковою можливістю верифікації особи (приналежності її до територіальної громади). Такою є можливість проведення голосування через платформу «Дія», портали мешканця міста, інші системи із використанням автентифікації через MobileID чи BankID» [44].

- «розглянути можливість включення ВПО до процесів планування рішень, які їх стосуються. Такими механізмами можуть бути як і систематичне вивчення потреб і пропозицій ВПО через різноманітні форми консультацій, фокус-груп, опитувань, так і сприяння утворення громадських організацій з числа ВПО, та включення їх представників у консультативно-дорадчі органи при ОМС. У разі розробки програм довгострокових рішень для ВПО (працевлаштування, житло, освіта) чи планів щодо інтеграції ВПО до суспільного життя в громаді, рекомендується включати осіб, зареєстрованих в приймаючій громаді, ВПО, із урахуванням гендерного балансу, до процесу напрацювання пропозицій та проектів рішень. Створення міського центру підтримки вимушено переміщених осіб» [44].

Отже, використання дієвих механізмів залучення громадян до формування, вироблення та реалізації важливих для громади рішень, якісне застосування партисипаторних технік сприятиме наступним процесам:

- «Збільшенню участі громадян у публічному процесі, спільному прийнятті рішень, співвідповідальності за питання, що стосуються громади;
- Розширення меж суспільного діалогу та дискусії, що в свою чергу, досить часто є стимулом «виходу із тіні» людей із власними ідеями, які вони свого часу не мали можності публічно представити;
- Створення сприятливого клімату для обговорення, без цинічних, дрібних (партикулярних) конфліктів заради власних інтересів;
- Створення нових засад співпраці із владою. Розумний контроль влади і одночасно її легітимізація перед пересічними громадянами;
- З перспективи влади – можливості вживати заходів, що відповідають реальним потребам; будуть гарантією прийняття рішень, що свою чергу, сприятиме збільшенню довіри» [8].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шумляєва І. Вплив європейських норм партисипативної демократії на підвищення рівня участі громадян України в місцевому самоврядуванні. *Аспекти публічного управління*. 2021. Т. 9. № 1. Дніпро : вид-во «Грані». С. 113–120
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Уклад. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ Перун, 2001. 1440 с..
3. Неділько А.І., Задорожний В.П., Бойко В.В. Публічна політика: навчальний посібник. – Полтава: ПолтНТУ, 2018. – 225с.
4. Політологія : навч. посіб. / за ред. О. К. Струкевич, О. П. Конотопенко, С. А. Лапшин. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. 403 с.
5. Прошко В. Залучення громадян – американське бачення. *Аспекти самоврядування*. 1999. № 1 (3). С. 18 – 22.
6. Конституція України. Закон України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Левченко О., Величко Н., Ковшун Л. Партисипативний підхід та практики на рівні громади. Посібник для громадських активістів та всіх зацікавлених. Херсон. 2018. 52 с.
9. Długosz D., Wygnański J. J., Obywatele współdecydują. Przewodnik po partysepacji społecznej, Stowarzyszenie Forum na Rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, Warszawa 2005; st. 24-25
10. Серьогін С. М., Липовська Н. А. Громадівська активність як ресурс розвитку спроможності об'єднаних територіальних громад. Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад : монографія / за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, І. А. Чикаренко. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. – 292 с.
11. Council of Europe (2019). Code of good practice for civil participation in the decision-making process (revised). Approved by the Standing Committee on 24 June 2019 for adoption by the conference of INGOS on 30 October 2019. Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/rubrik_rekomehdation/code-of-good-practice-301019-en.pdf
12. Зеленко О. О. Формування рішень щодо економічного розвитку території із залученням населення регіону. *Інтелект XXI*. 2018. № 1. С. 63–66.
13. Коаліційна угода. URL : http://espresso.tv/news/2014/10/29/koalicyjna_uhoda_quotnarodnoho_frontuquot_povnyu_tekst
14. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування, регіональний розвиток. URL :: <http://www.centre-reform.org/reformi/decentral.html>.

15. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Popper_Karl/Vidkryte_suspilstvo_ta_ioho_vorohy_Tom_1/

16. Про звернення громадян. Закон України Р № 394/96-ВР від 02.10.96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

17. Дорох В.В., Черній О.В. Д 00 Форми участі громадськості в процесах прийняття рішень: Навч.-метод. посіб. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. – 104 с.

18. Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348-97-%D0%BF#Text>

19. Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян». Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/577-19#Text>

20. Про адміністративні правопорушення. Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

21. Про органи самоорганізації населення. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text>

22. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>

23. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики. Постанова Кабінету Міністрів № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>

24. Про місцеві вибори. Закон України № 595-VIII від 14.07.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>

25. Статут територіальної громади м. Кривого Рогу. Затверджено Рішенням міської ради №2197 від 22.11.2017 р. URL: <https://data.gov.ua/dataset/2ab427ac-7920-4dcd-bda6-2302e39fda36>

26. Звіт з виконання у 2020 році заходів Програми сприяння розвитку місцевого самоврядування в м. Кривому Розі на 2017–2022 роки. 2020. Кривий Ріг. 10 с.

27. Звіт з виконання у 2021 році заходів Програми сприяння розвитку місцевого самоврядування в м. Кривому Розі на 2017–2022 роки. 2021. Кривий Ріг. 10 с.

28. Криворізький ресурсний центр. Офіційний вебпортал міста Кривого Рогу. URL: <https://krmisto.gov.ua/>

29. Органи самоорганізації населення міста Кривого Рогу. Електронний інформаційний ресурс. URL: https://krmisto.gov.ua/ua/self_organization.html

30. Інформація про підсумки роботи зі зверненнями громадян у виконках міської та районних у місті рад за 2021 рік. 2022. Кривий Ріг

31. Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів місцевого самоврядування. Указ Президента України від 07.02.08 № 109.

32. Виконавчий комітет Покровської районної в місті Кривому Розі ради. URL: <https://data.gov.ua/organization/58a448c2-29f4-4b42-8e1c-b9ea0f17dee1?page=1>
33. Сервісі електронних петицій. URL: <https://pet.kr.gov.ua/>
34. Про е-сервіс Контакт-центр м. Кривий Ріг. URL: <https://spilkuisia.kr.gov.ua/about-us/>
35. Електронна петиція: популярність серед криворіжців зростає URL: <https://uplan.org.ua/analytics/elektronna-petytsiia-populiarnist-sered-kryvorizhtsiv-zrostaie/>
36. Публічне управління та адміністрування в забезпеченні реалізації цілей сталого розвитку: монографія. [Електронний ресурс] / Н.С. Іванова, Н.С. Приймак, І.А. Карабаза, В.В. Барабанова та ін.; ред. Н.С. Іванова. – Кривий Ріг : Вид.ДонНУЕТ, 2021. – 162 с. URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/2325>
37. Гладкова І. Влада-бізнес-суспільство у контексті відповідальності за якість життя населення. *Публічне управління та адміністрування в забезпеченні реалізації цілей сталого розвитку*: монографія. [Електронний ресурс] / Н.С. Іванова, Н.С. Приймак, І.А. Карабаза, В.В. Барабанова та ін.; ред. Н.С. Іванова. – Кривий Ріг : Вид.ДонНУЕТ, 2021. – С.78-90. URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/2325>
38. Про проект «Громадський Бюджет». Офіційний сайт. URL: <https://gb.kr.gov.ua/statistics/183>
39. Дані громадського бюджету міста Кривого Рогу. URL: <https://data.gov.ua/dataset/dani-gromadskogo-byudzhetu-byudzhetu-uchasti-toshcho-u-tomu-chisli-pro-proekti-r-24-07-2019-14-09-11>
40. Стратегічний план розвитку міста Кривого Рогу на період до 2025 року. Кривий Ріг. 2016. 100 с.
41. Recommendation CM/Rec(2018)4 of the Committee of Ministers to member States on the participation of citizens in local public life, 2018. 8 p.
42. Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2009). *Nudge: Improving Decisions about Health, Wealth and Happiness*. New York: Penguin Books.
43. Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2022 року № 263
44. Вплив воєнного стану на громадську участь в Україні. Дослідження. Проект Ради Європи «Зміцнення громадської участі у демократичному процесі прийняття рішень в Україні». 40 с.
45. Рейтингування м. Кривий Ріг за 2020 р. Кривий Ріг. 2021. URL: <https://transparentcities.in.ua/storage/618/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%B9-%D0%A0%D1%96%D0%B3-%D1%80%D0%B5%D0%B9%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-2020.xlsx>

ДОДАТКИ

Нормативно-правова база процесу «Громадянське суспільство і влада»

Закони України:

- Конституція України;
- Закон України «Про громадські об'єднання»;
- Закон України «Про політичні партії в Україні»;
- Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»;
- Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»;
- Закон України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки»;
- Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації»;
- Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації»;
- Закон України «Про звернення громадян»;
- Закон України «Про інформацію»;
- Закон України «Про доступ до публічної інформації»;
- Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації»;
- Закон України «Про телебачення та радіомовлення»;
- Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»;
- Закон України «Про соціальні послуги»;
- Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»;
- «Закон України «Про Кабінет Міністрів України»»;
- Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»

Укази Президента України:

- Указ Президента України від 5 травня 2011 р. № 547 «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації»;
- Указ Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні»;
- Указ Президента України від 4 листопада 2016 р. № 487 «Питання Координаційної ради сприяння розвитку громадянського суспільства»
- Указ Президента України від 27 вересня 2021 р. № 487 «Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки»

Постанови Кабінету Міністрів України:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3 «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. № 1302 «Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976 «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2009 р. № 898 «Про взаємодію органів виконавчої влади, Секретаріату Кабінету Міністрів України та державної установи «Урядовий контактний центр»»;

- Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 р. № 583 «Питання виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» в Секретаріаті Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органах виконавчої влади»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 р. № 1049 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 13 червня 2012 р. № 671 «Деякі питання реалізації в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 20 червня 2012 р. № 658 «Про утворення Ради голів громадських рад при органах виконавчої влади»;
- «Постанова Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2012 р. № 1212 «Про затвердження Порядку ведення Реєстру громадських об'єднань»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2013 р. № 324 «Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів»;

Розпорядження Кабінету Міністрів України:

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2004 р. № 759 «Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв'язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 січня 2010 р. № 85 «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2010 р. № 2311 «Про проведення публічного громадського обговорення системних соціально-економічних реформ»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 220 «Про схвалення плану дій з впровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 липня 2012 р. № 514 «Про затвердження плану заходів з впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 1176 «Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2014 – 2015 роках»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 р. № 1269 «Про схвалення Концепції створення Національного контактного центру»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 182 «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції створення Національного контактного центру»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2016 р. № 802 «Про затвердження плану заходів на 2016 рік з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2016 – 2020 роки»;

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 909 «Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2016 – 2018 роках»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 травня 2017 р. № 296 «Про затвердження плану заходів на 2017 рік з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2016 – 2020 роки»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 297 «Про затвердження плану заходів на 2018 рік щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2016 – 2020 роки»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 985 «Деякі питання удосконалення комунікативної роботи органів виконавчої влади»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1088 «Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2018 – 2020 роках»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 657 «Про затвердження плану заходів на 2019 рік щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2016 – 2020 роки».
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 липня 2020 р. № 839 «Про затвердження плану заходів на 2020 рік щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки»
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 р. № 149 «Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи "Партнерство "Відкритий Уряд" у 2021-2022 роках»

Накази Міністерства юстиції України:

- Наказ Міністерства юстиції України від 14 грудня 2012 р. № 1843/5 «Про внесення змін до деяких наказів Міністерства юстиції України щодо реєстрації громадських об'єднань»
- Міжнародні документи:
 - Загальна декларація прав людини;
 - Міжнародний пакт про громадянські та політичні права;
 - Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод;
 - Європейська соціальна хартія;
 - Конвенція «Про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень і доступ до правосуддя з питань що стосуються довкілля (Орхуська конвенція)»;
 - Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи «Про участь громадян у місцевому публічному житті»;
 - Керівні принципи щодо громадської участі у процесі прийняття політичних рішень

**Про підвищення кваліфікації осіб місцевого самоврядування міста
Кривий Ріг, 2020-2021 рр. (складено за даними [26, 27])**

Види	2020	2021
онлайн семінари, тренінги	<p>«Правові та практичні аспекти публічних закупівель в Україні», (Дніпропетровська торгово-промислова палата);</p> <p>з питань забезпечення реалізації вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 року №827 «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря» (Міністерство енергетики та захисту довкілля України);</p> <p>«Реєстрація права власності на предмет іпотеки в порядку ст. 37 Закону України «Про іпотеку» (новели законодавства, право-застосовної та судової практики)» («LEGAL SMART. Платформа розвитку»);</p> <p>«Карантинне рейдерство. Як захистити бізнес»;</p> <p>«Застосування сучасних інформаційних технологій у діяльності органів місцевого самоврядування. Електронне урядування як чинник відкритості влади для громадян» (Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України»);</p> <p>міжнародна програма «Відкритий Уряд – місцевий рівень»;</p> <p>з питань податкових нововведень;</p> <p>з питання забезпечення безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних громадян до приміщень згідно із сучасними будівельними стандартами;</p> <p>«Законодавчі зміни у сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно. Функції та алгоритми дій державного реєстратора»; «Законодавчі новели у сфері державної реєстрації» (Міністерство юстиції України).</p>	<p>«Вирішення проблем асоціалізації особливої молоді» (Криворізький міськрайонний центр зайнятості);</p> <p>«Сучасні підходи адміністрування у сфері соціального захисту на рівні територіальної громади» (Міністерство соціальної політики України);</p> <p>- щодо прав людей з інвалідністю, (Асоціація паліативної та хоспісної допомоги);</p> <p>«Порядок отримання доступів до Єдиних та Державних реєстрів» (Південно-Східний міжрегіональний управління Міністерства юстиції (м. Дніпро));</p> <p>з питань соціальної роботи у сфері протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (Дніпропетровський обласний центр соціальних служб, Дніпропетровської обласної державної адміністрації);</p> <p>«Співробітництво в межах двох програм: «Інклюзія в громадах» та «Розвиток соціальних послуг в громаді», «Управління соціальними послугами в громаді» у рамках проекту Українського фонду соціальних інвестицій (УФСІ VI);</p> <p>«Електронні консультації», «Порядок розробки та затвердження місцевих цільових програм», «Дії громад у міжнавчальний період щодо підвищення якості освітніх послуг. Досвід втілення для громад» (Програма «U-LEAD з Європою»);</p> <p>«Визначення потреб громади у соціальних послугах: основні засади та інструменти» (Міжнародна благодійна організація «Партнерство «Кожній дитині»);</p>
навчання	«Цифрова грамотність державних службовців 1.0. на базі інструментів	- онлайн-курс «HELP» (європейською програмою

	<p>Google» (Міністерство цифрової трансформації України) «Національна онлайн-платформа з цифрової грамотності»</p> <p>«Практичні аспекти надання адміністративних послуг у сфері земельних відносин»</p> <p>«Персональні дані»</p> <p>«Інформаційна безпека (цифрова гігієна) співробітників ЦНАП»</p> <p>«Управління публічними фінансами».</p>	<p>навчання у сфері прав людини для представників юридичних професій), організованому Радою Європи в Україні;</p> <p>- з питань змін у законодавстві, що регулюють земельну сферу, організованому Всеукраїнською асоціацією органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» у партнерстві з Всеукраїнською аерогеодезичною асоціацією в рамках Меморандуму про співробітництво;</p>
<p>вебінари</p>	<p>«Складний клієнт. Ефективна комунікація» (Міністерство цифрової трансформації України)</p> <p>«Ефективні способи захисту прав та інтересів: практика Великої Палати Верховного Суду»,</p> <p>«Земельні спори: практика Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду»,</p> <p>«Контроль у сфері державної реєстрації» (Департамент нотаріату та державної реєстрації Міністерства юстиції України);</p> <p>«Потреби осіб з інвалідністю при отриманні адмінпослуг»;</p>	<p>«Система електронного документообігу та електронний реєстр для громад» (Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України»);</p> <p>«Як надавати публічні послуги в онлайн-режимі» (Приватне акціонерне товариство «Центр комп'ютерних технологій «ІнфоПлюс»);</p> <p>-щодо організації в територіальних громадах соціального захисту, соціального забезпечення та захисту прав дітей (Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України», Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) в Україні).</p>

Робота з центральними органами влади, іншими організаціями для підвищення ефективності вирішення актуальних питань життєдіяльності громади міста (складено за даними [25])

	2020	2021
онлайн-зустрічі	<p>«Осіння школа урбаністики»; «Відкритий уряд – місце-вий рівень»; зустрічі з представниками Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) з питання співпраці в галузях соціального захисту та охорони здоров'я; - «Кроки успішної інтеграції дітей з особливими освітніми потребами» за участі делегації із Сполучених Штатів Америки; - Міжнародному форумі «Україна на шляху до подолання домашнього та гендерно обумовленого насильства».</p>	<p>«Імплементация надання адміністративних послуг соціального характеру в територіальних громадах в умовах децентралізації», «Інформаційно-комунікаційна діяльність в соціальній сфері», «Цифрова трансформація соціальних установ» з реалізації проекту Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) «Зміцнення ресурсів для сталого розвитку приймаючих громад на сході України» з питання співпраці в галузях соціального захисту та охорони здоров'я; з керівництвом Офісу Ради Європи в Україні щодо співпраці з питань інтеграції внутрішньо переміщених осіб</p>
участь у онлайн-заходах	<p>«Моніторинг та управління якістю атмосферного повітря» та в режимі відеоконференції за участі фахівців з Литовської Республіки, Канади; «Законодавчі новели та перспективи у сферах нотаріату й державної реєстрації. Здійснення контролю у зазначених сферах», проведеній Міністерством юстиції України за сприяння проекту Європейського Союзу «Право-Justice»; наради у Дніпропетровській обласній державній адміністрації з питань: оснащення приймальних відділень опорних закладів охорони здоров'я, підписання угод закладами охорони здоров'я з Національною службою охорони здоров'я України, упровадження проекту Світового банку «Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей»;</p>	<p>щодо доступу до соціального житла вразливих груп населення, організованому моніторинговою місією ООН з прав людини в Україні, за участю Спеціального доповідача ООН з права на належне житло; щодо вирішення питань фінансування здійснення моніторингу атмосферного повітря, з питань забезпечення реалізації вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 року №827 «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря», проведених Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України; семінарах з тем: «Визначення критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг», «Деякі питання надання державних допомог», «Порядок оформлення житлових субсидій», «Створення та розвиток системи надання послуги раннього</p>

		<p>втручання», «Соціальні права та гарантії внутрішньо переміщених осіб», організованих Дніпропетровською обласною державною адміністрацією; засіданні комітету екологічного права і законотворчості Громадської спілки «Професійна асоціація екологів України»; засіданні «круглого столу» з питань попередження порушень чинного законодавства в сфері регуляторної політики з теми «Регулюючий вплив держави на діяльність суб'єктів підприємництва» за участю представників Дніпропетровської обласної державної адміністрації та регіонального представництва Державної регуляторної служби України; конференції з питань податкових нововведень за участі підприємців та представників Головного управління Державної податкової служби у Дніпропетровській області.</p>
<p>організовані Всеукраїнською асоціацією органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» онлайн-заходи:</p>	<p>засіданні секції з екологічної збалансованості Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» з питань «Екологічний податок – можливість органів місцевого самоврядування забезпечити реалізацію екологічних прав мешканців м. Кривого Рогу»</p>	<p>- «Роль держави в забезпеченні населення України якісною питною водою»;</p> <p>- з питань місцевого економічного розвитку щодо ознайомлення із векторами державної регіональної політики й практичним досвідом із напрацювання стратегій розвитку територіальних громад;</p> <p>- семінар з теми «(Не)відкриті дані»;</p> <p>- марафон «Гарні практики відкритого врядування» у рамках Тижня відкритого врядування за підтримки Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи, на якому було представлено успішну практику місцевого самоврядування «Трансформація Криворізького громадського бюджету як результат діалогу між владою та міською громадою»;</p> <p>- засідання з питань місцевого економічного розвитку щодо стратегічного планування розвитку територіальних громад, залучення</p>

		<p>коштів держбюджету для створення індустріального парку в територіальній громаді;</p> <p>- вебінари «Громадська участь: Словаччина, Норвегія, Україна» спільно з Асоціацією міст та громад Словаччини й Норвезькою асоціацією місцевих та регіональних влад; щодо організації в територіальних громадах соціального захисту, соціального забезпечення та захисту прав дітей спільно з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) в Україні;</p> <p>- практична сесія з теми «Підвищення ефективності орендних відносин, спрощення та осучаснення процедури оренди державного та комунального майна».</p>
--	--	---

Громадський бюджет 2022 р., м. Кривий Ріг

Загальний фонд, який виокремлять на реалізацію проектів городян, сягнув 28 273 969 гривень. Переможців обрали у кількох категоріях

Категорія	Загальний фонд	Проекти-переможці
“Шкільні заклади” (великі)	4 140 672 гривні	Проект № 132 “STEM - start навчальних кабінетів як центрів наук про життя. Біо/Хімія для чайників” - вартість 1 371 065 гривень Проект № 83 “Успіхи майбутнього” - STEM-технології. Робототехніка. КЗШ № 119” - вартість 1 371 980 гривень Проект № 43 “Освітній простір STEM-hub КЗШ № 62” - вартість 1 397 627 гривень
“Шкільні заклади” (великі)	2 449 560 гривень	Проект № 134 “Безбар’єрний освітній простір - відповідь на виклики сучасності” - вартість 489 977 гривень Проект № 147 “Науковий простір “З фізикою в рюкзаку” - вартість 487 084 гривні Проект № 87 “Хімічний Експериментаріум” - вартість 499 849 гривень Проект № 116 “Безпечне подвір’я для свят і дозвілля” - вартість 482 650 гривень Проект № 46 “ДоТеБе = дозвілля, творчість, безпека (модернізація актових зали № 45)”
“Дошкільні, позашкільні заклади” (великі)	2 703 258 гривень	Проект № 121 “Безпечний простір для творчості” - вартість 1 331 831 гривня Проект № 88 “Комплексна система безпеки дітей у КЗ ДНЗ (ЦРД) № 88” - вартість 1 371 427 гривень Категорія “ Дошкільні, позашкільні заклади” (малі) - загальний фонд 1 665 859 гривень Проект № 126 “Sport time” - вартість 487 922 гривні Проект № 81 “Новий двір та паркінг для візочків у дитячому садочку” - вартість 489 020 гривень Проект № 113 “Здорова дитина - майбутнє України” - вартість 489 417 гривень Проект № 27 “Музичні перлини для розвитку та здоров’я дитини” - вартість 199 500 гривень
“Благоустрій мікрорайонів” (великі)	4 905 903 гривні	Проект № 30 “Тим, хто врятував світ” пам’ятник ліквідаторам аварії на ЧАЕС у Довгинцівському районі - вартість 1 176 121 гривня Проект № 150 “Територія комфорту” - вартість 1 356 924 гривні Проект № 82 “Простір родинного комфорту (вул. Володимира Великого, 32)” - вартість 1 371 020 гривень Проект № 129 “17 квартал” - Я та сім’я (облаштування зони відпочинку по вул. Сергія Колачевського)” - вартість 992 838 гривень

Категорія	Загальний фонд	Проекти-переможці
“Благоустрій мікрорайонів” (малі)	2 866 405 гривень	<p>Проект № 154 “Сонячна бутса”: ремонт міні-футбольного поля на мкрн. Сонячному” - вартість 489 800 гривень</p> <p>Проект № 39 “Дитячий спортивно-ігровий комплекс “Druzhba” у Довгинцівському районі” - вартість 498 820 гривень</p> <p>Проект № 108 “Улюблений Саксаганський: сквер з широким серцем” - вартість 489 300 гривень</p> <p>Проект № 111 “Павляндія” - Дитячо-спортивний майданчик” - вартість 499 955 гривень</p> <p>Проект № 140 “Kids Together” реконструкція дитячого майданчика (вул. Космонавтів - I. Авраменка) - вартість 465 513 гривень</p> <p>Проект № 143 “Не хочу бути тюхтієм!” - вартість 423 017 гривень</p>
“Молодіжні проекти”	2 549 180 гривень	<p>Проект № 80 “Magic jazz. Саксаганська версія/Jazz. Blues & Rock-n-roll” - вартість 499 000 гривень</p> <p>Проект № 149 “DREAM FEST - “Герої серед нас” - вартість 498 850 гривень</p> <p>Проект № 78 “Веселі розваги для молоді “Art & Food - Mix” - вартість 499 000 гривень</p> <p>Проект № 161 “Фестиваль інтелекту, знань та інновацій “Пікнік науки” - вартість 258 100 гривень</p> <p>Проект № 161 “Паті антистрессс! Vada-BOOOM!” - вартість 495 000 гривень</p> <p>Проект № 64 “JUNIOR SPORT FEST - 2022” - вартість 299 230 гривень</p>
“Культурно-розважальні інновації”	1 464 317 гривень	<p>Проект № 59 “Яскраві барви промислового міста” - вартість 488 894 гривні</p> <p>Проект № 73 “Фестиваль української рок-музики “IRON CITY” до Дня Незалежності України” - вартість 489 020 гривень</p> <p>Проект № 17 “Фестиваль “Від Тернів до Петриківки” - вартість 486 403 гривні</p>
“Безпека криворіжців”	2 138 545 гривень	<p>Проект № 144 “ОРІЄНТАЦІЯ НА БЕЗПЕКУ: облаштування тактильної плитки на зупинках по вул. Володимира Великого” - вартість 293 500 гривень</p> <p>Проект № 155 “17 квартал - територія безпеки (відеоспостереження громадського простору по вул. Сергія Колачевського, 105) - вартість 155 765 гривень</p> <p>Проект № 142 “БЕЗПЕКА КРИВОРІЖЦІВ НА ЗУПИНКАХ ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ ПО ВУЛ. ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО” - вартість 284 500 гривень</p> <p>Проект № 114 “Пильне око” - система відеоспостереження” - вартість 277 360 гривень</p>

Категорія	Загальний фонд	Проекти-переможці
		Проект № 19 “Відеоспостереження в сквері “Співдружності” - вартість 299 727 гривень Проект № 68 “Безпечний сквер” - вартість 277 700 гривень Проект № 32 “Комфортні хвилини” - вартість 299 994 гривні Проект № 94 “Власна оселя для великих бездоглядних тварин” - вартість 299 999 гривень
“Спорт”	2 728 810 гривень	Проект № 141 “Спорт для людей літнього віку. Час дій” - вартість 293 020 гривень Проект № 76 “Всеукраїнський турнір з кросфіту, присвячений 247-й річниці від дня заснування м. Кривого Рогу” - вартість 299 880 гривень Проект № 98 “Мотокрос” - вартість 293 853 гривні Проект № 89 “Фестиваль єдиноборств” - вартість 299 999 гривень Проект № 69 “Відкритий Всеукраїнський Турнір “Весняна Зірка” - вартість 293 340 гривень Проект № 175 “Непереможна родина” - вартість 279 376 гривень Проект № 86 “Облаштування скеледрому на базі КПНЗ “ЦТКЕУМ “Фортуна” - вартість 126 420 гривень Проект № 124 “Веломарафон “Залізна сотня 2022” - вартість 299 493 гривні Проект № 94 “Відновлення волейбольного майданчика” - вартість 274 400 гривень Проект № 146 “У здоровому тілі - здоровий дух” - вартість 269 029 гривень
“Соціальні”	2 327 319 гривень	Проект № 15 “Обладнання сучасної соціальної майстерні для людей похилого віку та осіб з інвалідністю” - вартість 299 470 гривень Проект № 66 “Навчайтесь не зупиняючись, розвивайтесь навчаючись” - вартість 229 262 гривень Проект № 130 “Відпочинок з комфортом” - вартість 299 996 гривень Проект № 104 “Музичний вікенд. Класика 2.0” - вартість 299 000 гривень Проект № 65 “Створення соляної кімнати “В гостях у казки” для вихованців Установи - вартість 299 860 гривень Проект № 51 “Гра на рівних” - вартість 299 950 гривень Проект № 74 “Підтримка здоров’я - запорука щасливого довголіття” - вартість 299 791 гривня Проект № 63 “СУЧАСНИЙ ХАРЧОБЛОК - ЗДОРОВЕ ХАРЧУВАННЯ” - вартість 299 990 гривень